

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

18

Förslag till statsbudget för 2000

Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagförslag	11
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag	11
3	Inledning	13
3.1	Omfattning	13
3.2	Utgiftsutvecklingen	13
3.3	Resultatbedömning	14
3.3.1	Tillståndet och utvecklingen inom området	14
3.3.2	De viktigaste statliga insatserna inom området	14
3.3.3	Effekter av de statliga insatserna	15
3.4	Åtgärder utanför utgiftsområdet	15
3.5	Skatteavvikelser	15
3.5.1	Skatteförmåner	16
3.5.2	Skattesanktioner	16
3.6	Utgiftsutvecklingen	17
4	Plan-, bygg- och bostadsväsendet	19
4.1	Omfattning	19
4.2	Utgiftsutveckling	19
4.3	Resultatbedömning	20
4.3.1	Tillståndet och utvecklingen inom området	20
4.3.2	De viktigaste statliga insatserna inom området	21
4.3.3	Effekter av de statliga insatserna	22
4.3.4	Regeringens slutsatser	23
4.4	Revisionens iakttagelser	24
4.5	Anslag	25
5	Geoteknik	47
5.1	Omfattning	47
5.2	Revisionens iakttagelser	47
5.3	Anslag	47
6	Länsstyrelserna m.m.	51
6.1	Omfattning	51

6.2	Utgiftsutveckling	52
6.3	Revisionens iakttagelser	52
6.4	Anslag	52
6.5	Anslag	58
7	Lantmäteriverksamhet m.m.....	59
7.1	Omfattning	59
7.2	Utgiftsutvecklingen	59
7.3	Resultatbedömning.....	60
7.4	Revisionens iakttagelser	61
7.5	Anslag	61
8	Stöd till ekologisk omställning och utveckling	65
8.1	Omfattning	65
8.2	Resultatbedömning.....	65
8.3	Anslag	66

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	10
Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen	13
Tabell 3.2 Skatteavvikelser, netto	16
Tabell 3.3 Utgiftsutvecklingen	17
Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen	19
Tabell 4.2 Anslagsutvecklingen	25
Tabell 4.3 Beräkning av anslaget för år 2000	26
Tabell 4.4 Anslagsutvecklingen	26
Tabell 4.5 Antaganden om byggvolym	26
antal påbörjade lägenheter ¹	26
Tabell 4.6 Beräknade utbetalningar av räntebidrag - fördelat på ändamål och upplåtelseform	27
Tabell 4.7 Beräkning av anslaget för år 2000	28
Tabell 4.8 Anslagsutvecklingen	28
Tabell 4.9 Anslagsberäkning	29
Tabell 4.10 Anslagsutvecklingen	29
Tabell 4.11 Offentligrättslig verksamhet - Resultatområde Äldre garantier	30
Tabell 4.12 Offentligrättslig verksamhet - Resultatområde Nya garantier	31
Tabell 4.13 Anslagsberäkning	31
Tabell 4.14 Anslagsutvecklingen	31
Tabell 4.15 Beräkning av anslaget för år 2000	31
Tabell 4.16 Anslagsutvecklingen	32

Tabell 4.17 Beräkning av anslaget för år 2000.....	33
Tabell 4.18 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser.....	34
Tabell 4.19 Anslagsutvecklingen.....	34
Tabell 4.20 Anslagsutvecklingen.....	36
Tabell 4.21 Anslagsutvecklingen.....	36
Tabell 4.22 Anslagsutvecklingen.....	37
Tabell 4.23.Totala utgifter för bostadsbidrag samt antalet hushåll med bostadsbidrag i maj respektive år, 1990–1999.....	37
Tabell 4.24 Hushåll med bostadsbidrag under maj månad, 1995–1999.....	38
Tabell 4.25 Antal hushåll med hemmavarande barn och bostadsbidrag samt genomsnittlig boendekostnad, genomsnittlig utrymmesstandard och genomsnittlig preliminär bidragsgrundande inkomst, år 1998.....	39
Tabell 4.26 Procentuell fördelning efter avstämningsresultat. Samtliga hushåll, 1997 års bostadsbidrag.....	40
Tabell 4.27 Hushåll med bostadsbidrag, som någon gång under år 1997 fått socialbidrag, arbetslöshetsersättning eller studiebidrag.....	41
Tabell 4.28 Anslagsutvecklingen.....	44
Tabell 5.1 Anslagsutvecklingen.....	47
Tabell 5.2 Uppdragsverksamhet.....	48
Tabell 5.3 Beräkning av anslaget för år 2000.....	49
Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen.....	52
Tabell 6.2 Anslagsutvecklingen.....	52
Tabell 6.3 Offentligrättslig verksamhet.....	55
Tabell 6.4 Beräkning av anslaget för år 2000.....	57
Tabell 6.5 Ramanslagets fördelning på ramposter för år 2000.....	57
Tabell 6.6 Anslagsutvecklingen.....	58
Tabell 6.7 Beräkning av anslaget för år 2000.....	58
Tabell 7.1 Utgiftsutvecklingen.....	59
Tabell 7.2 Anslagsutvecklingen.....	61
Tabell 7.3 Offentligrättslig verksamhet.....	62

Tabell 7.4 Uppdragsverksamhet	62
Tabell 7.5 Beräkning av anslaget år 2000	63
Tabell 7.6 Anslagsutvecklingen	63
Tabell 7.7 Beräkning av anslaget år 2000	64
Tabell 8.1 Utgiftsutvecklingen	65
Tabell 8.2 Anslagsutvecklingen	66
Tabell 8.3 Bemyndiganden.....	68
Tabell 8.4 Anslagsutvecklingen	68

Diagramförteckning

6.1 Ramanslagets fördelning på verksamhetsgrenar 1997- 1998 (samtliga länsstyrelser).....	53
6.2 Länsstyrelsernas finansiering.....	53

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner regeringens förslag om senareläggning av investeringsbidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet (avsnitt 4.3.4)
2. dels godkänner regeringens förslag om att bidrag avseende statligt räntestöd för reparation och underhåll inte utbetalas under år 2000, dels bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget *A2 Räntebidrag m.m.* disponera högst 20 miljoner kronor för återstående utbetalningar avseende investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl. under år 2000 (anslagsavsnitt A2 Räntebidrag m.m.),
3. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (anslagsavsnitt A10 Bostadsbidrag),
4. godkänner regeringens förslag om ändrade regler för Fonden för fukt- och mögelskador, (anslagsavsnitt A8 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador),
5. godkänner regeringens förslag om ändrad användning av delar av ramanslaget *E1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* och om ändrade regler för statsbidrag till lokala investeringsprogram (anslagsavsnitt E1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet),
6. bemyndigar regeringen att under år 2000 i fråga om ramanslaget *A6 Byggforskning*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 162 miljoner kronor under åren 2001 – 2004,
7. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget *E1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 2 600 miljoner kronor under åren 2001 och 2002,
8. för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 18 *Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande* enligt följande uppställning.

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
A1 Boverket	ramanslag	130 922
A2 Räntebidrag m.m.	ramanslag	3 742 000
A3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	ramanslag	13 197
A4 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	ramanslag	1 800 000
A5 Byggforskningsrådet: Förvaltningskostnader	ramanslag	24 816
A6 Byggforskning	ramanslag	105 548
A7 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador	ramanslag	40 000
A8 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	ramanslag	7 000
A9 Bonusränta för ungdomsbosparande	ramanslag	7 500
A10 Bostadsbidrag	ramanslag	5 670 000
A11 Internationellt samarbete	ramanslag	20 000
B1 Statens geotekniska institut	ramanslag	24 078
C1 Länsstyrelserna m.m.	ramanslag	1 798 370
C2 Regionala självstyrelseorgan	obetecknat anslag	21 072
D1 Lantmäteriverket	ramanslag	417 755
D2 Statens va-nämnd	ramanslag	6 721
E1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	ramanslag	1 758 000
E2 Kunskapscentrum för ekologisk hållbarhet	ramanslag	5 089
Summa		15 592 068

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 21, 21 a och 22 §§ lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §¹

Bidrag lämnas från och med månaden efter den då rätten till bidrag har uppkommit samt till och med den månad då rätten till bidrag har ändrats eller upphört dock längst tolv månader. Om rätten till bidrag uppkommit eller upphört den första dagen i en månad, skall dock bidraget lämnas eller upphöra från och med den månaden. Bidrag får inte lämnas för längre tid tillbaka än ansökningsmånaden. Bidrag får dock lämnas för en längre tid tillbaka, om en ansökan om bidrag avseende höjning av hyra eller avgift ges in till försäkringskassan inom en månad från den dag den sökande fick kännedom om hyres- eller avgiftshöjningen.

Om ett barn avlider i en barnfamilj som avses i 10–11 §§, och familjen dessförinnan har ansökt om eller får bostadsbidrag, får bidraget lämnas till och med den sjätte månaden efter dödsfallet. Bidrag får dock lämnas längst till och med den månad då familjen flyttar från bostaden.

¹ Senaste lydelse 1996:441.

21 a §²

Preliminärt bostadsbidrag beräknas efter en uppskattad bidragsgrundande inkomst och skall så nära som möjligt motsvara det slutliga bostadsbidrag som kan antas komma att bestämmas enligt denna lag. För sökande som har inkomst av näringsverksamhet skall denna inkomst antas vara minst lika hög som fastställts vid senaste taxeringsbeslut, om inte sökanden visar särskilda skäl för att inkomsten skall uppskattas till lägre belopp.

Vid tillämpningen av 21 § andra stycket skall bostadsbidraget dock beräknas som om barnet fortfarande levde och grundas på barnets ekonomiska förhållanden månaden före dödsfallet.

Preliminärt bostadsbidrag betalas ut med ett månadsbelopp, som avrundas nedåt till närmast jämna hundratal kronor.

22 §³

Bestäms det slutliga bostadsbidraget till högre belopp än vad som för samma år har betalats ut i preliminärt bidrag, skall skillnaden betalas ut. Bestäms det slutliga bostadsbidraget till lägre belopp än vad som för samma år har betalats ut i preliminärt bidrag, skall skillnaden betalas tillbaka.

Belopp under 100 kronor skall inte betalas ut eller betalas tillbaka. Belopp under 200 kronor skall inte betalas ut eller betalas tillbaka.

På belopp som skall betalas ut eller betalas tillbaka enligt första stycket skall avgift och ränta betalas i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av Riksförsäkringsverket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Äldre föreskrifter gäller fortfarande vid dödsfall som inträffar före ikraftträdandet.

² Senaste lydelse 1996:441.

³ Senaste lydelse 1996:441.

3 Inledning

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar plan-, bygg- och bostadsväsendet, geotekniska frågor, länsstyrelserna m.m., lantmäteriverksamhet m.m. samt stöd till ekologisk omställning och utveckling.

3.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
22 371	20 503	18 296	15 592	12 282	11 718

¹ Inklusivt beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Utgifterna för räntebidrag har fortsatt att minska under 1998 och minskningen beräknas fortsätta under de närmaste åren. Utgifterna för kreditgarantier ökade kraftigt under 1998, men bedöms minska betydligt under 1999.

Utgifterna för bostadsbidrag, som steg kraftigt under 1990-talets första hälft, har därefter minskat successivt. Även antalet bidragstagare har minskat.

Förändringar

Den försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning som t.o.m. år 2002 bedrivs i Kalmar, Gotlands och Skåne län utvidgades den 1 januari 1999 till att även omfatta Västra Göta-

lands län, som bildades den 1 januari 1998 genom sammanläggning av Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län samt Skaraborgs län.

Vid länsstyrelserna inrättades den 1 januari 1999 särskilda miljöprövningsdelegationer.

Plan- och bygglagen har ändrats den 1 januari 1999 (prop. 1997/98:117, bet. 1997/98:KrU14, rskr 1997/98:225) och bl.a. har grundläggande krav på estetisk hänsyn införts i lagstiftningen.

Mål

- Att alla skall ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar samt under jämlika och värdiga levnadsförhållanden.
- Att en ekologisk hållbarhet skall vara grund vid planering och byggande.
- Att genom stöd till kommunerna för investeringsprogram bidra till omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Jämfört med budgetpropositionen för 1999 är målen för utgiftsområdet delvis omformulerade, dock utan att inriktningen därmed förändrats.

Prioriteringar

Arbetet med att stödja utvecklingen mot ekologisk hållbarhet har fortsatt hög prioritet.

Fortsatta insatser skall göras för ett miljö- och hälsoriktigt byggande och boende.

Arbetet med olika insatser för att sänka boendekostnaderna och för att undanröja hindren för ett ökat bostadsbyggande skall fortsätta.

Huvuduppgifter för Lantmäteriverket är att fortsätta arbetet med att säkerställa ekonomisk balans och en rationell fastighetsbildning.

3.3 Resultatbedömning

3.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Utgifterna för räntebidrag fortsätter att minska, framför allt på grund av lägre räntenivå. Utgifterna för kreditgarantier ökade kraftigt under år 1998, men bedöms minska betydligt under år 1999. Utgifterna för bostadsbidrag fortsätter att minska.

Den fysiska planeringens betydelse för miljö-tillståndet och omställningen till en ekologiskt hållbar utveckling uppmärksammas i olika sammanhang allt mer. Arbetet med att samordna fysisk planering med miljöpolitiken intensifieras därför i syfte att förebygga miljöproblem. Även internationellt, särskilt inom EU, har intresset för fysisk planering och stadsutveckling ökat påtagligt.

Ökade krav på anpassning till en mer konkurrensutsatt situation kännetecknar byggsektorn. Det nationella arbetet med EU-kommissionens rapport – *Competitiveness in the Construction Industry* – fortsätter i syfte att utveckla den europeiska byggsektorn. Intresset från olika håll för miljö- och hälsoaspekter på byggandet och boendet är fortsatt stort.

Det statliga lantmäteriet har under år 1998 hanterat de strukturella problemen på ett tillfredsställande sätt. Det ekonomiska resultatet är dock fortsatt otillfredsställande för vissa verksamhetsdelar.

Nyproduktionen av bostäder är låg, särskilt vad gäller hyresbostäder. Boverket har därför fått regeringens uppdrag att analysera dels bostadsbyggnadsbehovet, dels vilka hinder som kan finnas för en ökad nyproduktion. Enligt Boverkets analys är behovet av nyproduktion av bostäder större i tillväxtområdena de närmaste åren än vad tidigare bedömningar visat.

Det är angeläget att även i framtiden ha ett stort och starkt inslag av bostadsföretag som drivs utan vinstintresse och som ges förutsättningar att spela en central roll i bostadsförsörjningen och att dämpa hyresutvecklingen. Regeringen har därför tillkallat en särskild utredare med uppgift att dels belysa hur de allmännyttiga bostadsföretagen i ett längre perspektiv bör organiseras och skötas, dels utvärdera bruksvärdessystemet. Ett tidsbegränsat sanktionssystem har införts för att motverka att de kommunala bostadsföretagen säljs ut eller att pengar överförs från företagen till annan verksamhet i kommunerna.

3.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom området

Statens stöd till bostadsbyggandet består av dels räntebidrag till flerbostadshus, dels statliga kreditgarantier för lån till bostadsinvesteringar.

Försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning pågår i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län t.o.m. år 2002. I de fyra försökslänen har ansvaret för den regionala utvecklingen flyttats över från länsstyrelsen till direkt eller indirekt valda regionala självstyrelseorgan.

På Gotland genomförs också ett parallellt försök med en mer samlad organisation av den statliga länsförvaltningen. Försöket har medfört att länsstyrelsen stärkt sin roll som sektorsövergripande förvaltningsmyndighet.

Vid samtliga länsstyrelser inrättades den 1 januari 1999 särskilda miljöprövningsdelegationer för prövning enligt miljöbalken av tillstånd för miljöfarlig verksamhet.

Under våren 1999 har länsstyrelserna tillsammans med Svenska Kommunförbundet, Lantmäteriverket, Boverket och ett stort antal kommuner förberett utbildningssatsningar för att stimulera en ökad användning av geografiska data och informationssystem (GIS). Utbildningsprogrammets första etapp kommer att bedrivas under hösten 1999 och hela programmet kommer att slutföras under år 2001.

Regeringen har aviserat en ny organisation för genomförande av mål 1 under den kommande strukturfondsperioden fr.o.m. år 2000 t.o.m. år 2006. Den nya organisationen innebär att beslutsgrupperna avvecklas och strukturfondsdelegationer inrättas vid de länsstyrelser som utses att vara förvaltningsmyndigheter. Dessa länsstyrelser blir därmed ansvariga för genomförandet

av det nya målprogrammet och även ansvariga för utbetalning och rekvisition av struktur-fondsmedel.

Länsstyrelserna och, i försökslänen, självstyreorganen samordnar och driver arbetet med att ta fram regionala tillväxtavtal. Samtliga län har lämnat utkast till tillväxtavtal till regeringen. En redovisning av detta arbete lämnas under utgiftsområde 24 Näringsliv, avsnitt 4 Regional näringspolitik.

Inom området samhällsplanering har insatserna under 1998 främst inriktats på det internationella planeringssamarbetet och på uppföljning och utveckling av planeringssystemet. Ett arbete har påbörjats med syfte att utveckla metoder för att bättre integrera miljöfrågor i den fysiska planeringen, främst i den kommunala översiktsplaneringen. Även ett arbete som rör hållbar stadsutveckling har påbörjats.

Regeringen har under 1999 fördelat 1,4 miljarder kronor till de lokala investeringsprogrammen i 47 kommuner.

3.3.3 Effekter av de statliga insatserna

Det statliga stödet till bostadsbyggandet skapar förutsättningar för förbättrade kreditvillkor för låntagarna.

År 1998 uppnådde, med stöd av bostadsbidragen, 60 procent av antalet hushåll med hemmavarande barn och bostadsbidrag en utrymmesstandard som minst innebär att varje barn kan erbjudas ett eget rum. Bidrag lämnades till knappt 30 procent av det totala antalet hushåll med barn i landet.

Sammanställda kunskaper och nya erfarenheter har givit en bättre beredskap och större möjligheter att på ett mer samlat sätt öka insatserna för att främja ett ekologiskt hållbart byggande. Övergången mot funktionsreglering i Boverkets Bygg- och konstruktionsregler har fortsatt. Därigenom kan byggkostnader sänkas med bibehållen kvalitet.

Tillgången till digital landskapsinformation har ökat, vilket har bidragit till att skapa ett bättre och mer lättillgängligt beslutsunderlag för bl.a. samhällsplaneringsändamål, räddningstjänstinsatser, miljöövervakning, transportplanering samt för försvarsmakten.

De investeringar som staten stöder genom statsbidragen till lokala investeringsprogram kommer att ge påtagliga miljöeffekter i form av bland annat minskade utsläpp av koldioxid och

kväveoxider samt minskade utsläpp av näringsämnen till vattendragen och effektivare resursanvändning. I samband med investeringsprogrammen beräknar kommunerna att 11 500 nya årsarbeten skapas under åren 1998 t.o.m. 2001.

3.4 Åtgärder utanför utgiftsområdet

En särskild delegation inrättades från och med den 1 juli 1998 för att tillfälligt hantera frågor om stöd till kommuner med stora åtaganden inom bostadsområdet. Delegationen finansieras inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

I ett pågående flerårigt program för ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem ingår bidrag till vissa investeringar för att minska elanvändningen i bostäder och vissa lokaler samt ombyggnad och anslutning av eluppvärmda byggnader till fjärrvärme. Stöden utbetalas från utgiftsområde 21 Energi.

3.5 Skatteavvikelser

Samhällets stöd inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande redovisas i huvudsak som anslag på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av de stöd som redovisas via anslag finns dock även stöd på statsbudgetens inkomstsida i form av olika särregler i skattelagstiftningen. Dessa stöd brukar betecknas som saldpåverkande skatteavvikelser. De kan t.ex. syfta till att påverka hushållens och företagens inkomster eller priser. Skatteförmånerna kan vara motiverade av fördelningspolitiska eller andra skäl. Om en sådan förmån på budgetens inkomstsida avvecklas leder detta till en budgetförstärkning för den offentliga sektorn.

Skatteavvikelsernas storlek har beräknats med den s.k. utgiftsekvivalentmetoden. Metoden innebär att den nettoberäknade skatteavvikelsen är lika med storleken på den skattefria transferering som fullt ut kompenserar den skattskyldige om skatteavvikelsen tas bort.

Värdet på de aggregerade skatteavvikelserna bör tolkas med stor försiktighet. Nedan redovisas de skatteavvikelser som är direkt hänförliga till utgiftsområdet. Redovisningen avser de regler som gällde den 1 januari 1999.

Tabell 3.2 Skatteavvikelser, netto

Miljarder kronor

	1999	2000
Avkastning småhus	5,84	8,25
Avkastning bostadsrätt	2,16	2,51
Reavinst på eget hem och bostadsrätt	1,64	1,64
ROT-reduktioner	1,41	-
Försäljning av tomtmark och byggnader	0,07	0,07
Tidpunkt för inbetalning i byggnadsrörelse	0,16	0,21
Räntekostnader för bostadsrättsföreningar	-1,48	-1,57
Fastighetsskatt på hyreshus (bostadsdelen)	-3,59	-3,73
Fastighetsskatt på lokaler	-3,10	-3,27
Fastighetsskatt på industrienheter	-1,43	-1,44
Summa	1,68	2,67

¹ Positiva värden avser skatteförmån och negativa värden avser skattesanktion.

3.5.1 Skatteförmåner

Avkastning småhus

Avkastning från eget hem behöver ej tas upp till beskattning. Däremot utgår fastighetsskatt med 1,5 procent av taxeringsvärdet. Skatteavvikelsen utgörs av skillnaden mellan skatten (30 procent) på räntan på fastighetens marknadsvärde och fastighetsskatten.

Avkastning bostadsrätt

Bostadsrättsföreningen skall årligen ta upp en intäkt om 3 procent av fastighetens taxeringsvärde. Därutöver utgår fastighetsskatt på 1,5 procent av taxeringsvärdet. Skatteavvikelsen utgörs av skillnaden mellan skatten (30 procent) på räntan på det sammanlagda marknadsvärdet av bostadsrätterna och den skatt som betalas.

Reavinst på egna hem och bostadsrätt

Endast halva reavinsten som eventuellt uppstår vid försäljning av egna hem och bostadsrätt tas upp till beskattning i inkomstslaget eget kapital. Resterande del av reavinsten utgör skatteavvikelse. Reavinsten kan fr.o.m. den 8 september 1993 under vissa omständigheter också skjutas upp. Vad avser denna möjlighet till uppskov motsvarar skatteavvikelsen en räntefri kredit.

ROT-reduktioner

Den 15 april 1996 återinfördes möjligheten att få skattereduktion på löneandelen av reparations- och förbättringsåtgärder på hyreshus och egna hem. Till skillnad från år 1993 och år 1994 gäller reduktionen även för bostadsrättsinnehavare. Möjligheten till ROT-reduktion skulle ha upphört den 31 december 1998 men riksdagen beslutade att förlänga perioden t.o.m. den 31 mars 1999 samt att höja storleken på den maximala skattereduktion som kan erhållas (prop. 1997/98:119, bet. 1997/98: BoU10, rskr. 1997/98:306).

Försäljning av tomtmark och byggnader

Skatteavvikelsen gäller försäljning av tomtmark till icke-skattskyldiga och den obeskattade vinstmarginalen på byggnader som byggts i egen regi med uttagsbeskattning och som sålts vidare till icke skattskyldig person.

Tidpunkt för inbetalning i byggnadsrörelse

Redovisningsskyldigheten inträder två månader efter det att fastigheten har tagits i bruk. Skatteavvikelsen avser räntan på skattekrediten.

3.5.2 Skattesanktioner

Räntekostnader för bostadsrättsföreningar

Avdragsrätten för räntor är begränsad och får ej överstiga den intäkt på 3 procent av taxeringsvärdet som föreningen skall ta upp till beskattning.

Fastighetsskatt på hyreshus (bostadsdelen)

Fastighetsskatten på hyreshusfastigheter (bostadsdelen) är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar skatten, en skatteavvikelse.

Fastighetsskatt på lokaler

Fastighetsskatten på lokaler är en objektskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet, utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar skatten, en avvikelse. Fastighetsskatten på lokaler infördes år 1996 som en delfinansiering av EU-avgiften.

Fastighetsskatt på industrienheter

Fastighetsskatten på industrienheter är en objektsskatt som enbart träffar fastighetskapital. Eftersom intäkterna beskattas som inkomst av näringsverksamhet, utgör fastighetsskatten (som är avdragsgill mot intäkterna), till den del den inte reducerar skatten, en avvikelse. Fastighetsskatten på industrienheter infördes år 1996 som en delfinansiering av EU-avgiften.

3.6 Utgiftsutvecklingen**Tabell 3.3 Utgiftsutvecklingen***Miljoner kronor*

	Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
Plan-, bygg- och bostadsväsendet	19 628	16 768	15 085	11 561	8 575	8 210
Geoteknik	22	23	25	24	24	25
Länsstyrelserna m.m.	1 696	1 778	1 820	1 819	1 839	1 858
Lantmäteriverksamhet m.m.	407	433	411	424	423	430
Stöd till ekologisk omställning och utveckling	617	1 500	955	1 763	1 420	1 196
Totalt för utgiftsområde 18	22 371	20 503	18 296	15 592	12 282	11 718

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen .

4 Plan-, bygg- och bostadsväsendet

4.1 Omfattning

Till verksamhetsområdet plan-, bygg- och bostadsväsendet hör utgifter för bl.a. räntebidrag, statliga kreditgarantier, bostadsbidrag, byggforskning och bidrag till fonden för fukt- och mögelskador samt förvaltningskostnader för myndigheterna Boverket, Statens bostadskreditnämnd, Bygghälsorådet och Fonden för fukt- och mögelskador. Antalet anställda vid myndigheterna uppgick den 31 december 1998 till totalt 264.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
19 628	16 768	15 085	11 561	8 575	8 210

¹ Inklusivt beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Utgifterna för räntebidrag blev nästan 1 300 miljoner kronor lägre än det på statsbudgeten anvisade beloppet år 1998 och beräknas år 1999 bli drygt 160 miljoner kronor lägre än anvisat belopp. Avvikelsen beror främst på ett bättre ränteläge än beräknat.

Utgifterna för garantiverksamheten vid Statens bostadskreditnämnd blev nästan 1 200 miljoner kronor högre än det ursprungligen anvisade beloppet år 1998, men beräknas år 1999 bli ca

1 100 miljoner kronor lägre än anvisat belopp. Utgiftsökningen för år 1998 orsakades av ett kraftigt ökat antal skadeärenden. Att skadeutfallet under år 1999 bedöms bli lägre än vad som tidigare beräknats beror främst på det förbättrade ränteläget.

Utgifterna för bostadsbidrag, som steg kraftigt under 1990-talets första hälft, har därefter genom riksdagens beslut om ändrade bestämmelser minskat successivt. Även antalet bidragstagare har minskat.

Förändringar

Med anledning av regeringens förslag i propositionen Kommunala bostadsföretag (prop. 1998/99:122, bet. 1998/99:BoU11, rskr. 1998/99:251) har riksdagen beslutat att en sanktion skall drabba kommuner som säljer aktier eller andelar i kommunala bostadsföretag så att kommunen förlorar det bestämmande inflytandet i företaget. Detsamma gäller vid utdelning från sådana bostadsföretag i de fall utdelningen överstiger en skälig avkastning. Sanktionen – som är tidsbegränsad och gäller under den tid den framtida utvecklingen av de kommunala bostadsföretagen utreds – innebär att det generella statsbidraget till kommunerna reduceras på visst sätt.

En särskild utredare har tillkallats för att ta fram underlag för kommande beslut om allmännyttiga bostadsföretag. Dessutom skall utredaren utvärdera det s.k. bruksvärdessystemet.

Prioriteringar

Fortsatta insatser skall göras inom miljö- och hälsoriktigt byggande, boende och förvaltning med särskild inriktning på miljöanalys och livscykelkostnader. Häri ingår ett effektivt resursutnyttjande.

Arbetet med olika insatser för att sänka boendekostnaderna och för att undanröja hindren för ett ökat bostadsbyggande skall fortsätta.

Arbetet med att främja sänkta byggkostnader skall fortsätta. Sänkta byggkostnader bör inkludera kostnader under drifts- och underhållsskedet.

Formerna för samhällsplaneringen på olika nivåer skall utvecklas.

4.3 Resultatbedömning

4.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Byggnad och boende

Utvecklingen i byggsektorn under 1990-talet mot ökade krav på anpassning till en mer konkurrensutsatt situation fortsätter. Under detta decennium har ett nytt system för subventioner till bostadsbyggandet införts, byggreglerna funktionsanpassats, byggandets offentliga kontrollsystem lagts om och vissa regleringar utvecklats. Byggherrens ansvar har förtydligats. Inom byggsektorn har ökad vikt lagts på miljö- och kvalitetsfrågor. En annan viktig fråga utgör betoning av resursanvändning och kostnader i förvaltningsledet. Förändringarna har skett under en tid med kraftigt vikande byggkonjunktur och mycket stor arbetslöshet i branschen. Det kan vidare konstateras att tillgängligheten och användbarheten har blivit sämre i nyproduktionen under 1990-talet. Bostäder i flerfamiljshus byggda från mitten av 1990-talet är i ökad utsträckning sämre vad avser tillgänglighet och därmed också svårare att bo för människor med nedsatt rörlighet, hörsel och syn än de som byggdes i början av decenniet eller på 1980-talet.

På många sätt är situationen i övriga EU-länder liknande. I detta sammanhang bör nämnas att EU-kommissionen lämnat förslag till en handlingsplan för bättre konkurrens i byggin-

dustrin (The Competitiveness of the Construction Industry). En ökad konkurrenskraft inom byggbranschen får positiv inverkan på andra branscher samt på sysselsättning och tillväxt. Beträffande miljöanpassningen bedöms t.ex. Nederländerna, Danmark och Tyskland ha kommit längre inom vissa områden än Sverige. Inom energiområdet visar Sverige särskilt bra resultat.

Arbetet inom EU med byggproduktdirektivet har övergått i ett mer operativt skede. Tyngdpunkten ligger nu på att utarbeta vägledningsdokument till de internationella standardiseringsorganisationerna. Framsteg har skett på brandområdet. Arbetet med gemensamma konstruktionsregler har intensifierats. CE-märkta byggprodukter har kommit ut på marknaden och de första harmoniserade produktstandarderna är aviserade under år 1999. Som ett led i implementeringen av direktivet har Boverket givit ut en ny kungörelse, TEK 1, där de riktlinjer för europeiska tekniska godkännanden som för närvarande kan resultera i CE-märkning har förtecknats. Det europeiska intresset för en gemensam lösning av frågan med deklarerade av byggprodukternas miljöegenskaper är stort, eftersom olika nationella lösningar kan leda till handelshinder.

I bostadsbeståndet finns ca 4,2 miljoner permanenta bostäder. Bostadsstandarden i Sverige är i ett internationellt perspektiv hög och jämnt fördelad. Praktiskt taget alla bostäder har fullt modern utrustning.

Trångboddhet i bemärkelsen att bostaden har mer än två boende per rum, kök och ett rum oräknade, är sällsynt. År 1993 var endast 3 procent av hushållen i hyres- och bostadsrätt trångbodda och trångboddheten i egnahem var nästan obefintlig. Den genomsnittliga bostadsytan per person var 43 m² år 1993.

Bostadsmarknadsläget varierar stort mellan olika regioner i landet. Boverket bedömer att bostadsproduktionen behöver öka de närmaste åren i storstadsområdena och i övriga tillväxtregioner. Resultaten från Boverkets bostadsmarknadsenkät 1999 visar att fler kommuner än för ett år sedan rapporterar bostadsbrist. I minst 30 kommuner råder det bostadsbrist, varav hälften ligger i Stockholms län. Antalet lägenheter lediga för uthyrning har minskat något i jämförelse med år 1998. Samtidigt har beståndet av lägenheter i de kommunala bolagen minskat genom bl.a. försäljningar och rivningar. Enligt SCB fanns det den 1 mars 1999 drygt 56 000 lägenheter som var lediga

till uthyrning i allmännyttiga och privatägda fastigheter. Det motsvarar 3,7 procent av det aktuella beståndet. Merparten av de lediga lägenheterna finns i kommuner med mindre än 75 000 invånare.

Bostadsbyggandet har varit mycket lågt de senaste åren. Antalet påbörjade lägenheter har enligt SCB uppgått till i genomsnitt drygt 12 000 lägenheter årligen under åren 1993 – 1998.

Hushållens kostnader för boendet ökade kraftigt i början av 1990-talet. Bostadskonsumtionen som andel av disponibel inkomst har ökat och uppgick enligt nationalräkenskaperna år 1998 till i genomsnitt 30,9 procent. Motsvarande andel år 1990 var 24,7 procent.

Boendekostnaderna var i februari 1999 för hyresrätt 0,3 procent högre medan kostnaderna för egna hem var 3,8 procent lägre jämfört med ett år tidigare. Det hittillsvarande utfallet av hyresförhandlingarna för år 1999 tyder på i genomsnitt oförändrade hyror. En mer långsiktig trend visar att boendekostnaderna för perioden januari 1995 till februari 1998 har ökat med i genomsnitt 2,5 procent per år i hyresrätt, men har minskat med 3,0 procent i egna hem. Den kraftiga nedgången av boendekostnaderna för egna hem förklaras huvudsakligen av sänkta räntekostnader.

De totala utgifterna för bostadsbidrag har mellan åren 1995 och 1998 minskat från 9,2 miljarder kronor till 5,7 miljarder kronor, en minskning med 3,5 miljarder kronor eller 37,5 procent. Under samma period har antalet bidragstagare minskat med 240 000 hushåll, eller 41 procent. Förändringarna beror främst på riksdagens beslut om nya bestämmelser fr.o.m. år 1996 och år 1997.

Länsstyrelsernas arbete med bostadsadministration

Under år 1998 ökade det totala antalet bidragsbeslut kraftigt i jämförelse med föregående år, främst beroende på hanteringen av bidragen till energisparande åtgärder. Däremot ökade antalet bidragsbeslut avseende räntebidrag för om- och tillbyggnad av bostäder endast marginellt jämfört med föregående år. Betydande insatser har under året gjorts för att informera om främst bidragen till energisparande åtgärder. Regeringen bedömer att verksamheten sköts på ett effektivt sätt i flertalet län.

Samhällsplaneringen

Den fysiska planeringens betydelse för miljötillståndet och omställningen till en ekologiskt hållbar utveckling ökar. En fysisk planering som samordnas med miljöpolitiken ger möjligheter att förebygga miljöproblem och att arbeta sektorsövergripande samtidigt som större hänsyn kan tas till lokala förhållanden. Arbetet med konsekvensanalyser och strategiska miljöbedömningar får allt större genomslag i den fysiska planeringen. Även stadsmiljö- och stadsutvecklingsfrågorna, inklusive trafik, externa handelseableringar, trygghet, arkitektur och gestaltning, visas från flera håll ett ökat intresse. Berörda statliga myndigheter – främst Boverket, Bygghälsningsrådet och Länsstyrelserna – har ett särskilt ansvar att stödja kommunerna och aktivt medverka i en utveckling av samhällsplaneringens former och arbetssätt.

På kommunal nivå kan noteras att arbetet med översiktsplaner nu oftare innehåller visioner och att omvärldsperspektivet i planarbetet tycks bli viktigare. Kommunerna arbetar också för att integrera arbetet med Agenda 21 i översiktsplaneringen och med att få till stånd ett mer aktivt medborgarinflytande i översiktsplaneprocessen.

Internationellt har intresset för fysisk planering och stadsutveckling ökat påtagligt. EU spelar en viktig roll i denna utveckling både genom påverkan på nationell politik och genom aktiviteter direkt riktade mot städer och kommuner. Arbetet med visioner och strategier i Östersjöområdet (VASAB 2010) har varit vägledande som exempel på både internationellt visionsarbete och transnationellt planeringssamarbete. Inom EU presenterades i maj 1999 ett förslag till ett europeiskt planeringsperspektiv (ESDP). ESDP:s principer omsätts redan nu i planeringssamarbete i Östersjö- respektive Nordsjöregionen inom ramen för gemenskapsinitiativet INTERREG II C.

4.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom området

Boverkets arbete med att vidareutveckla föreskrifter och allmänna råd mot ökad funktionsanpassning har fortsatt, bl.a. genom nya versioner av Boverkets Byggregler, Boverkets Konstruktionsregler och genom Boverkets handbok om användning av återvunnet byggmaterial.

Boverket redovisade genom ett större antal publikationer och rapporter flera regeringsuppdrag som genomförts i samarbete med Byggforskningsrådet under samlingsnamnet Bygg för Hälsa och Miljö under år 1998. Redovisningen omfattade bl.a. sammanställning av goda exempel och kunskapsammanställningar om miljö- och hälsoriktigt byggande och boende. Resultaten presenterades av verket genom en konferensserie runt om i landet.

Med anledning av regeringens förslag i propositionen Vissa byggfrågor m.m. beslutades vissa ändringar i byggnadslagstiftningen m.m. (prop. 1998/99:62, bet. 1998/99:BoU8, rskr. 1998/99:218). Riksdagen har bemyndigat regeringen att meddela föreskrifter om skärpta säkerhetskrav för det befintliga hissbeståndet. Bakgrunden är de tio rekommendationer som fogats som bilaga till hissdirektivet. Regeringen har nyligen gett Boverket i uppdrag att ta fram ytterligare underlag för att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall kunna föreskriva om skärpta krav på befintliga hissar i byggnader. Dessutom görs det tydligt att det är möjligt att ingripa mot eftersatt underhåll med stöd av plan- och bygglagen. Slutligen har riksdagen beslutat att undanta samtliga en- och tvåbostadshus från den återkommande obligatoriska funktionskontrollen av ventilationssystem.

Länsstyrelserna fattade under år 1998 beslut om räntebidrag för nyproduktion av knappt 12 300 lägenheter samt för ombyggnad av knappt 17 000 lägenheter (i projekt med ett bidragsunderlag på minst 50 000 kronor per lägenhet). Dessutom beviljades investeringsbidrag för produktion av äldre bostäder i 64 ärenden omfattande ca 2 000 lägenheter. Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl. beviljades för ca 5 700 lägenheter.

Statens bostadskreditnämnd beslutade år 1998 om nya kreditgarantier i 428 ärenden med ett garanterat belopp om 833 miljoner kronor (hänförligt till resultatområdet Nya garantier). Av det garanterade beloppet avsåg 57 procent nyproduktion av bostadsrättslägenheter och 26 procent nyproduktion av hyresrätter.

Riksförsäkringsverket har i augusti år 1999 redovisat effekter och resultat av 1997 års bostadsbidragssystem. Utifrån de resultat som utvärderingen visar finner verket inga starka argument för att föreslå några större förändringar i nuvarande bostadsbidragssystem.

Inom området samhällsplanering har insatserna under året främst riktats in på det internatio-

nella planeringssamarbetet och på uppföljning och utveckling av planeringssystemet. Ett arbete har också påbörjats med syfte att utveckla metoder för att bättre integrera miljöfrågor i den fysiska planeringen, främst i översiktsplaneringen. Även ett arbete om hållbar stadsutveckling har påbörjats. Uppbyggnaden av ett digitalt planeringsunderlag om hushållningen med mark och vatten fortsätter. Länsstyrelserna har aktivt arbetat med att ta fram underlag för att förbättra kunskaperna om mark- och vattenanvändningen till grund för kommunernas översiktsplanering. I övrigt har länsstyrelserna riktat in arbetet på frågor som är särskilt angelägna inom respektive län, t.ex. frågor om infrastrukturutbyggnad, stormarknader och vindkraft. Boverket har genomfört betydande utbildningsinsatser i samband med miljöbalkens ikraftträdande. Forskningen inom planering, byggande och förvaltning har inriktats mot kunskaps- och kompetensutveckling för bl.a. genomförandet av de lokala investeringsprogrammen för ekologisk hållbarhet.

4.3.3 Effekter av de statliga insatserna

Byggreglernas utveckling mot ökad funktionsanpassning ger bättre förutsättningar till ökad återvinning, bättre inomhusklimat, ökad hushållning med energi, ökad säkerhet samt metoder och produkter till lägre kostnader. Reglernas funktionsanpassning leder generellt till att byggkostnader kan sänkas med oförminskad kvalitet genom större valfrihet men även uppmuntran till teknisk utveckling.

Sammanställda kunskaper och nya erfarenheter beträffande ett miljö- och hälsoriktigt byggande och boende har givit en bättre beredskap och större möjligheter att på ett mer samlat och målinriktat sätt framledes öka insatserna för att främja ett ekologiskt hållbart byggande.

Räntebidraget motsvarar en minskning av kapitalkostnaderna år 1998 med ca 12 200 kronor för en nyproducerad lägenhet på 90 m², vid en räntenivå på 5,0 procent.

Statliga kreditgarantier medför både ökad kreditillgänglighet och förbättrade kreditvillkor för låntagarna. Kreditinstitutens kostnader blir lägre då kravet på kapitaltäckning bortfaller för sådan utlåning som sker mot säkerhet i form av statlig kreditgaranti. Härigenom skapas förutsättningar för lägre kapitalkostnader för kredittagaren.

År 1998 uppnådde, med stöd av bostadsbidrag, 60 procent av antalet hushåll med hemmavarande barn och bostadsbidrag en utrymmesstandard, som minst innebär att varje barn kan erbjudas ett eget rum. Bidrag lämnades till knappt 30 procent av det totala antalet hushåll med barn i landet. För hushåll med hemmavarande barn täckte bostadsbidraget i genomsnitt ca 35 procent av den faktiska bostadskostnaden.

Effekterna generellt av arbetet med att utveckla metoder och förmedla kunskaper i samhällsplaneringen är självfallet svåra att avläsa i ett kortsiktigt perspektiv. Arbetet med metodutveckling och kunskapsspridning om transporter och infrastruktur, om hälsa och säkerhet samt om bebyggelse- och grönstruktur bedöms öka kvaliteten i beslutsunderlaget och därigenom också leda till bättre beslut. Genomförandet av utbildningsinsatser om miljöbalken och dess tillämpning i planeringen har underlättat arbetet i kommunerna och på länsstyrelserna. Som ett resultat av aktiv information om INTERREG II C har ett stort antal kommuner, landsting och länsstyrelser medverkat i samverkansprojekt där minst tre medlemsländer deltar i syfte att pröva nya arbetsformer i frågor av betydelse för regional utveckling.

4.3.4 Regeringens slutsatser

Utgifterna för räntebidrag fortsätter att minska de närmaste åren om den nuvarande räntenivån består. På längre sikt kommer utgifterna dock att öka i takt med att nya bidragsärenden tillkommer.

Förlusterna inom kreditgarantisystemet bedöms ha kulminerat och väntas i framtiden bli lägre än vad som tidigare beräknats under förutsättning att det prognosticerade ränteläget består. Regeringen avser att under hösten 1999 påbörja en utvärdering av BKN:s verksamhet, bl.a. i syfte att belysa garantisystemets betydelse för bostadsförsörjningen.

Prioriteringar för ett miljö- och hälsoriktigt byggande måste innehålla såväl kort- som långsiktiga mål. Arbetet med ökad kretsloppsanpassning av byggområdet måste inriktas mot att skapa underlag för miljöbedömning och bedömning av livscykelkostnader. Vidare måste även fortsättningsvis utgångspunkten vara att byggnader och anläggningar skall fungera för sitt ändamål dvs. avvägningar görs bl.a. mellan inomhus-, arbets- och utomhusmiljö.

Grundprinciperna för det nya bostadsbidragssystemet är bra. De frågor som Riksförsäkringsverket lyfter fram i sin utvärdering av systemet kommer regeringen dock att ytterligare analysera. Måluppfyllelsen i bostadsbidragssystemet är, vad avser hushållens utrymmesstandard, i det närmaste oförändrad jämfört med föregående år. Systemets fördelningspolitiska profil har förstärkts marginellt.

Förslag till senareläggning av investeringsbidrag

Regeringens förslag: Införandet av bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet senareläggs med ett år till år 2001.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade på förslag i regeringens proposition (prop. 1997/98:119, bet. 1997/98:BoU10, rskr. 1997/98:306) Bostadspolitik för hållbar utveckling om ett investeringsbidrag för merkostnader för investeringar som främjar ekologisk hållbarhet vid ny- och ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus i sammanhållna bostadsområden. Stödet skulle kunna lämnas fr.o.m. år 2000 inom en årlig ram på 250 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att införandet av investeringsbidraget senareläggs till år 2001. Detta mot bakgrund av den föreslagna förlängningen av lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet (avsnitt 8.3) och de regelförändringar som föreslås för dessa program.

Skälig avkastning för kommunala bostadsföretag

Regeringens bedömning: Ett kommunalt bostadsföretag bör under år 2000 få lämna en utdelning om högst 7,5 procent på det av kommunen direkt tillskjutna kapitalet. Detsamma bör gälla utdelningar och aktieägartillskott som tillförs verksamheter inom samma koncern som inte huvudsakligen avser förvaltning av bostadsfastigheter.

Skälen för regeringens bedömning: Riksdagen beslutade i juni 1999 att – under den tid då den framtida utvecklingen av de kommunala bostadsföretagen utreds – införa ett nytt tidsbegränsat sanktionssystem som syftar till att motverka att de kommunala bostadsföretagen säljs ut eller att pengar förs över från företagen till annan verksamhet i kommunerna (prop. 1998/99:122, bet. 1998/99:BoU11, rskr. 1998/99:251, SFS 1999:608). Riksdagsbeslutet innebär bl.a. att om

en kommun använder sitt bestämmande inflytande i bostadsföretaget till att överföra en utdelning eller ett aktieägartillskott som överstiger en skälig avkastning på det ursprungliga aktiekapitalet, skall en minskning av kommunens generella statsbidrag ske.

Begreppet ursprungligt aktiekapital motsvarar vad som enligt gällande praxis och tidigare motivuttalanden angetts som direkt tillskjutet kapital. Avsikten har alltså inte varit att ändra den avkastningsnivå som gällt tidigare. Regeringen har därefter i förordning (1999:610) om skälig avkastning vid utdelning från kommunala bostadsföretag föreskrivit att skälig avkastning under kalenderåret 1999 skall vara 5 procent. För att löpande säkerställa att den tillåtna avkastningen ligger på en rimlig nivå avser regeringen att varje år som sanktionslagstiftningen gäller ompröva vad som skall anses utgöra skälig avkastning.

De tillfälliga reglerna trädde i kraft den 19 juni 1999 och tillämpas på ägarförändringar och beslut om frivillig likvidation till och med den 30 juni 2001 och på utdelningar och aktieägartillskott till och med den 30 juni 2002.

Mot bakgrund av att det från flera håll framförts kritik mot gällande avkastningsnivå har det inom Regeringskansliet gjorts en översyn av vad som skall anses vara skälig avkastning för kommunala bostadsföretag när det gäller tillämpningen av det tillfälliga sanktionssystemet.

Översynen

Underlag om bland annat de kommunala bostadsföretagens kapital har inhämtats från Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Boverket och länsstyrelserna. Utifrån detta material kan man konstatera att den stora merparten av de kommunala bostadsföretagen inte lämnar någon utdelning över huvud taget. Under perioden 1991 – 1997 har i genomsnitt 82 procent av de kommunala bostadsföretagen inte lämnat någon utdelning till ägaren. Inkluderas de företag som lämnat maximalt 5 procent i utdelning i förhållande till aktiekapitalet ökar andelen till 87 procent. Det kan således fastslås att de kommunala bostadsföretagens utdelningar generellt har legat på mycket låg nivå under 1990-talet.

Som regeringen konstaterar i den nämnda propositionen har det riktats kritik mot nuvarande relativt restriktiva ordning. Den översyn som nu gjorts inom Regeringskansliet visar också att gällande regler i vissa fall påtagligt begrän-

sar företagens möjligheter att överföra vinstmedel till sina ägare. Dessa fall är i och för sig inte vanligt förekommande men regeringen anser att det är viktigt att reglerna utformas så att ägaren ges möjlighet att få en rimlig avkastning på sitt tillskjutna kapital. Å andra sidan är det viktigt att en god soliditet byggs upp i de kommunala bostadsföretagen och att deras utdelningspolicy inte förändras på ett sätt som riskerar att undergräva den roll som allmännyttan har att dämpa hyresutvecklingen på marknaden. Mot bakgrund av att den av regeringen i maj tillsatta särskilda utredaren enligt sina direktiv skall göra en samlad analys av de regelverk som styr verksamheten i de kommunala bostadsföretagen och överväga om det behövs ett nytt regelverk, anser regeringen att det i dagsläget inte är lämpligt att göra några genomgripande förändringar av den praxis som hittills tillämpats (Dir. 1999:32).

Regeringen avser dock att göra en justering som innebär att ett kommunalt bostadsföretag under år 2000 får lämna en utdelning motsvarande 7,5 procent på det av ägaren direkt tillskjutna kapitalet, vilket i dagsläget ungefärligen motsvarar den femåriga statsobligationsräntan med ett påslag på 2,5 procentenheter. Detsamma skall gälla om kommunen organiserat sin verksamhet i en koncern och det sker en förmögenhetsöverföring till ett annat bolag inom samma koncern som inte huvudsakligen ägnar sig åt förvaltning av bostäder.

4.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte lämnat några inläggningar i revisionsberättelserna för år 1998 avseende myndigheterna inom verksamhetsområdet.

4.5 Anslag

A1 Boverket

Tabell 4.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	129 520	Anslags- sparande	8 425
1999	Anslag	122 424	Utgifts- prognos	124 750
2000	Förslag	130 922		
2001	Beräknat	133 064 ¹		
2002	Beräknat	135 327 ²		

¹ Motsvarar 130 922 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 130 922 tkr i 2000 års prisnivå.

Boverket är en central förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö och hushållning med mark och vatten och den fysiska miljön i övrigt, fysisk planering, byggande och boende. Verket svarar också för den centrala administrationen av statligt bostadsstöd i form av bidrag för finansiering av bostäder.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Målen för Boverkets verksamhet med samhällsplanering och stadsutveckling var under år 1998 dels att initiera och stödja utvecklingen av effektiva och ändamålsenliga besluts- och planeringsprocesser enligt PBL och NRL, dels att utveckla metoder och förmedla kunskaper om hur den fysiska planeringen kan bidra till en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar stadsutveckling, en kretsloppsanpassad samhällsutveckling, en god hushållning med naturresurser samt en balanserad regional utveckling. Målet inom byggande var att bidra till ett kostnadseffektivt och kretsloppsanpassat byggande som tillgodoser samhällets krav på kvalitet, hälsa, god miljö, säkerhet och tillgänglighet. Målet inom området Boende var att främja tillgången till bostäder av god kvalitet till rimliga kostnader.

Insatser inom området samhällsplanering som har haft goda effekter gäller arbetet med metodutveckling och kunskapsspridning om transporter och infrastruktur, om hälsa och säkerhet samt om bebyggelse- och grönstruktur.

Boverkets nya reviderade Bygg- och Konstruktionsregler ger bl.a. ökad funktionsanpassning så att byggkostnader kan sänkas med oför-

minskad kvalitet genom större valfrihet men även uppmuntran till teknisk utveckling. Reglerna medger förbättringar i nyproduktionen beträffande möjligheterna till återvinning, gott inomhusklimat, ökad hushållning med energi och ökad säkerhet.

Utifrån ett beslut vid det informella europeiska bostadsministermötet år 1997 i Amsterdam har Boverket varit arrangör för ett större europeiskt expertmöte i Malmö om nationella system för att främja ekologiskt hållbart byggande. Mötet gav en möjlighet att på ett samlat sätt jämföra länders olika system, synsätt och utgångspunkter för ett ekologiskt hållbart byggande.

Inom verksamhetsområdet Boende kan vissa prestationer särskilt noteras. Såväl handläggningstiderna som ärendebalansernas ålder minskade under år 1998. Ärendebalansen vid årets slut hade dock ökat vilket beror på ökad ärendetillströmning och uppsägningar av extraanställd personal. Av intresse är vidare att precisionen i verkets prognoser förbättrades år 1998 i jämförelse med de två föregående budgetåren.

Styckkostnaden per utbetalt bidrag har ökat. Detta sammanhänger med att antalet räntebidragsgälden enligt de äldre regelverken minskar kraftigt, samtidigt som verket har betydande fasta kostnader för de stordatorsystem i vilka dessa bidrag administreras. Under hösten 1998 inledde verket ett projekt i syfte att minska datorkostnaderna. Inom ramen för detta arbete sattes ett nytt datorsystem för bidragshantering i produktion den 1 april 1999.

Slutsatser

Regeringen bedömer att Boverkets verksamhet har bedrivits i enlighet med de av regeringen fastlagda riktlinjerna och att verket har utfört de uppdrag och bedrivit de aktiviteter som följer av verksamhetsmålen. När det gäller verksamhetens inriktning de närmaste åren anser regeringen att verkets insatser inom områdena inomhusmiljö, ekologisk hållbarhet och arkitektonisk kvalitet i planering och byggande, tillgänglighet för äldre och personer med funktionshinder, stadsutveckling samt regional utveckling skall prioriteras.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 8 412 000 kronor.

Anslaget för år 2000 har beräknats enligt följande:

Tabell 4.3 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslaget 1999	122 424
Pris- och löneomräkning	86
Justering av premier	8 412
Förslag 2000	130 922

A2 Räntebidrag m.m.

Tabell 4.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slags	Belopp	År	Slags	Belopp
1998	Utfall	10 814 271		Anslags-sparande	360 000
1999	Anslag	7 537 000		Utgifts-prognos	7 376 460
2000	Förslag	3 742 000			
2001	Beräknat	1 971 000			
2002	Beräknat	1 651 000			

De utgifter som belastar anslaget avser statliga räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostäder samt för vissa underhålls- och förbättringsåtgärder i hyres- och bostadsrättshus. Anslaget disponeras vidare för bidrag till förvaltningsförluster, s.k. 33 §-ersättning, till kommuner.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

De mest betydelsefulla faktorerna för utfallet på anslaget är räntenivån och byggvolymen. Byggvolymen i sig påverkas av flera faktorer såsom ränteläge, utvecklingen av hushållens disponibla inkomster, arbetslöshet osv. Utgifternas utveckling är således i hög grad beroende av den samhällsekonomiska utvecklingen i stort.

Budgetåret 1998 blev utgifterna ca 1,3 miljarder kronor lägre än vad som hade anvisats på statsbudgeten. För innevarande budgetår beräknas utgifterna bli ca 160 miljoner lägre än det anvisade beloppet. Den lägre anslagsbelastningen beror framför allt på att räntenivån har varit lägre än de antaganden som gjordes i budgetpropositionerna för 1998 och 1999.

I budgetpropositionen för år 1998 antogs subventionsräntan i genomsnitt bli 6,5 procent under år 1998. Den faktiska subventionsräntan uppgick i genomsnitt till 5,21 procent detta år.

I budgetpropositionen för 1999 antogs den genomsnittliga subventionsräntan bli 5,38 procent under det första halvåret och 5,48 procent under det andra halvåret 1999. Under det första halvåret var subventionsräntan i genomsnitt 4,36 procent.

Känslighetsanalyser visar att i nuvarande ärendestock medför en ökning av subventionsräntan med 0,5 procentenheter att utgifterna ökar med ca 30 miljoner kronor på årsbasis.

Bostadsproduktionen blev totalt något lägre år 1998 än vad som beräknades i budgetpropositionen för år 1999. Under år 1998 påbörjades nästan 12 000 lägenheter i nyproduktion och nästan 17 000 lägenheter i samband med ombyggnad. Detta innebär att antalet påbörjade lägenheter i nyproduktion blev ca 1 000 lägre än vad som beräknats, medan antalet påbörjade lägenheter i samband med ombyggnad blev ca 3 000 lägre i jämförelse med vad som antagits. Utgifterna för räntebidrag beräknas bli ca 20 miljoner kronor lägre per år, till följd av att bostadsproduktionen år 1998 blev något lägre än förväntat.

Regeringens förslag för år 2000 samt de beräknade utgifterna för år 2001 och år 2002 baseras härutöver på ett antagande om att subventionsräntan i genomsnitt blir 5,26 procent under andra halvåret 1999 samt 5,25 procent under första halvåret och 5,43 procent under det andra halvåret år 2000. För åren 2001 och 2002 antas subventionsräntan i genomsnitt bli 5,45 procent respektive år. Den s.k. bopremien, som uttrycker marknadens bedömning av risken med att placera i bostadsobligationer i förhållande till att placera i statsobligationer, antas i genomsnitt vara 0,5 procent under hela perioden.

Regeringens förslag baseras vidare på en förväntad bostadsproduktion enligt tabell 4.5 nedan.

**Tabell 4.5 Antaganden om byggvolym
antal påbörjade lägenheter¹**

År	Nybyggnad	Ombyggnad
1999	14 300	20 000
2000	16 000	22 000
2001	18 500	25 000
2002	20 200	27 500

¹ När det gäller ombyggnader har endast projekt med ett bidragsunderlag på minst 50 000 kronor per lägenhet beaktats.

Känslighetsanalyser visar att om antalet påbörjade lägenheter i nyproduktion blir 10 000 fler år 1999 respektive år 2000 än vad som antagits enligt tabell 4.5, beräknas utgifterna för räntebidrag öka med ca 30 miljoner kronor år 2000 och med knappt 100 miljoner kronor år 2001.

Den ungefärliga fördelningen av utgifterna för räntebidrag på upplåtelseformer framgår av tabell 4.6 nedan.

Tabell 4.6 Beräknade utbetalningar av räntebidrag - fördelat på ändamål och upplåtelseform

Miljarder kronor (löpande priser)

Ändamål	1999	2000
Nyproduktion		
Hyresrätt	2,8	1,5
Bostadsrätt	1,8	1,0
Äganderätt	0,2	0,1
Summa	4,8	2,6
Ombyggnad		
Hyresrätt	1,9	0,8
Bostadsrätt	0,5	0,3
Äganderätt	0,04	0,0
Summa	2,5	1,1
TOTALT	7,3	3,7

Räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostäder enligt äldre regler svarar för ca 75 procent av utgifterna på anslaget år 1999. År 2000 beräknas denna andel uppgå till ca 60 procent.

Av de totala utgifterna för räntebidrag avser ca 175 miljoner kronor år 1999 räntestöd vid förbättring av hyres- och bostadsrättshus, s.k. RBF-stöd. Vidare beräknas ca 20 miljoner kronor per år utbetalas för bidrag till s.k. 33 §-ersättning till kommuner.

Räntebidrag enligt äldre system

Ärendevolymen avseende räntebidrag enligt 1992 års och äldre regler minskar nu snabbt. Detta beror på att den garanterade räntan uppgår till ca 7 procent för ärenden med räntebidrag enligt 1991 års regler och äldre och till ca 5,5 procent för ärenden med räntebidrag enligt 1992 års regler, för andra upplåtelseformer än egnahem. För egnahem är den garanterade räntan ännu högre. Räntebidraget kommer därför att upphöra vid nästa tidpunkt för ändring av subventionsräntan vid den prognosticerade räntenivån för de närmaste åren. Av Boverkets bidragsstatistik framgår att antalet ärenden med

räntebidrag enligt äldre regler år 1998 uppgick till ca 70 000 och att de år 1999 minskar till drygt 40 000 ärenden. År 2000 och år 2001 minskar volymen ytterligare till ca 20 000 respektive 7 000 ärenden. År 2002 återstår endast några hundra ärenden.

Administrationen av dessa ärenden hanteras i stordatorsystem hos Boverket och är förenad med betydande fasta kostnader. Stordatorsystemen kommer därför att avvecklas när samtliga ärenden har avslutats. De totala kostnaderna för driften av dessa system beräknas år 2000 uppgå till ca 10 miljoner kronor, medan Boverkets avgiftsinkomster för den s.k. nettoaviseringsrutinen endast beräknas bli ca 0,3 miljoner kronor. Nettoaviseringsrutinen innebär att Boverket enligt avtal med kreditgivarna utbetalar räntebidragen till kreditgivarna, som i sin tur aviserar låntagarna för den del av räntekostnaderna som inte täcks av räntebidragen (dvs. nettoaviserar). Nettoavisering var t.o.m. år 1993 ett villkor för att räntebidrag skulle beviljas enligt 1991 års och äldre regler, men fr.o.m. år 1994 är rätten till bidrag inte beroende av nettoavisering (prop. 1993/94:76, bet. 1993/94:BoU06, rskr. 1993/94:115).

Mot bakgrund av ovanstående är det angeläget att genomföra administrativa förenklingar i syfte att minska kostnaderna för bidragsadministrationen. En sådan översyn har inletts. Ett led i detta arbete är att Boverket inte kommer att teckna några nya avtal med kreditgivarna om nettoaviseringar efter nu löpande avtalsperiod. Detta innebär att nettoaviseringsrutinen avvecklas fr.o.m. år 2000 och att räntebidragen under återstående bidragstid således kommer att utbetalas direkt till låntagarna på samma sätt som gäller för ärenden med räntebidrag enligt 1992 och 1993 års regler.

Slutsatser

Utgifterna för räntebidrag fortsätter att minska de närmaste åren om den nuvarande räntenivån består. På längre sikt kommer utgifterna dock att öka i takt med att nya bidragsärenden tillkommer

Förslag om medelsdisposition

Regeringens förslag: Bidrag avseende statligt räntestöd för reparation och underhåll, s.k. RBF-stöd, utbetalas inte under år 2000.

Medel på anslaget A2 Räntebidrag m.m. får disponeras år 2000 för återstående utbetalningar avseende investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl. med högst 20 miljoner kronor.

Skälen för regeringens förslag:*Besparing på det statliga räntestödet för reparation och underhåll (RBF-stöd)*

Omprioriteringar inom utgiftsområde 18 måste göras under år 2000. Regeringen aviserade därför i 1999 års ekonomiska vårproposition att inga utbetalningar görs under år 2000 avseende statligt räntestöd för reparation och underhåll, det s.k. RBF-stödet. Förslaget beräknas medföra att statens utgifter för detta stöd minskar med ca 112 miljoner kronor år 2000.

Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl. - återstående utbetalningar

Riksdagen beslutade i december 1998 att investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl. inte skall beviljas för ansökningar som inkommit till länsstyrelserna efter den 12 oktober 1998 (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:FiU1, rskr. 1998/99:38). Regeringen bedömde vid tidpunkten för budgetpropositionen för år 1999 att återstående utbetalningar för beviljade bidrag skulle komma att uppgå till ca 30 miljoner kronor. Boverket bedömde dock i sin prognos av den 27 januari 1999 att återstående utbetalningar skulle överstiga detta belopp. Riksdagen godkände regeringens förslag i 1999 års vårproposition, i den del som avsåg tilläggsbudget för år 1999, att ytterligare 40 miljoner kronor skulle tillföras anslaget (prop. 1998/99:100, utgiftsområde 18, bet. 1998/99:FiU27, rskr. 1998/99:249).

Bidrag hade per den 31 augusti 1999 totalt beviljats med 138 miljoner kronor avseende en produktion av ca 5 700 lägenheter. Av detta hade totalt 79 miljoner kronor utbetalats. Vidare fanns det fortfarande ansökningar hos länsstyrelserna i vilka beslut ännu inte hade fattats. Regeringen bedömer att återstående utbetalningar kommer att uppgå till ca 20 miljoner kronor år 2000.

Regeringen föreslår att upp till 20 miljoner kronor på anslaget A2 Räntebidrag m.m. får dis-

poneras för att finansiera återstående utbetalningar avseende investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl. under år 2000.

Anslaget för år 2000 har sammanfattningsvis beräknats enligt följande (effekterna av respektive förändring är i vissa fall uppskattningar).

Tabell 4.7 Beräkning av anslaget för år 2000*Tusental kronor*

Anslag år 1999	7 537 000
Räntenivån - garanterade räntan överstiger subventionsräntan	- 3 013 000
Uppträpning av garanterad ränta	- 670 000
Lägre bostadsproduktion	- 20 000
Ej utbetalning av RBF-stöd	- 112 000
Återstående utbetalningar avseende investeringsbidrag till studentbostäder	+ 20 000
Förslag år 2000	3 742 000

A3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader**Tabell 4.8 Anslagsutvecklingen***Tusental kronor*

1998	Utfall	11 856	Anslags-sparande	6 227
1999	Anslag	12 763	Utgifts-prognos	12 500
2000	Förslag	13 197		
2001	Beräknat	13 416 ¹		
2002	Beräknat	13 649 ²		

¹ Motsvarar 13 197 tkr i 2000 års prisnivå² Motsvarar 13 197 tkr i 2000 års prisnivå

Statens bostadskreditnämnd (BKN) lämnar kreditgarantier enligt förordningen (1991:1924) om statlig kreditgaranti för bostäder. Kreditgaranti kan även lämnas enligt förordningen (1993:1591) om statlig kreditgaranti för lån för omfördelning av ränteutgifter på lån till bostäder (s.k. omfördelningsgaranti) samt enligt förordningen (1998:666) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet (prop. 1997/98:119, bet. 1997/98:BoU10, rskr. 1997/98:306). Den sistnämnda formen av kreditgaranti tillkom under budgetåret 1998 och finansieras, inklusive administrationskostnader, med medel från det under utgiftsområde 25 angivna anslaget för bidrag till

särskilda insatser i vissa kommuner och lands-
ting.

Anslaget får användas för förvaltningskostnader som är hänförliga till resultatområdet Äldre garantier.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Målet för verksamheten är en effektivt fungerande garantigivning för finansiering av bostäder. BKN:s verksamhet under budgetåret 1998 präglades av en ökad tillströmning av skadeärenden, samtidigt som antalet inkommande garantiärenden minskade. Under budgetåret 1998 inkom 702 skadeärenden och 431 garantiärenden, vilket kan jämföras med 514 skadeärenden och 551 garantiärenden under budgetåret 1997. Dessutom påbörjades handläggningen av ca 370 regressärenden, jämfört med ca 300 under föregående budgetår.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Regeringen konstaterar att RRV inte har haft några invändningar i revisionsberättelsen avseende BKN:s årsredovisning för budgetåret 1998.

RRV har tidigare gjort bedömningen att BKN uppfyller kriterierna för att internrevision skall inrättas (prop. 1994/95:100, bil. 1) och har därför föreslagit att BKN skall omfattas av bestämmelserna i förordningen (1995:686) om intern revision vid statliga myndigheter m.fl. Regeringen aviserade att man kommer att ta ställning till RRV:s förslag i denna del när resultatet av den uppföljning och analys av garantiverksamheten som nu genomförts föreligger. Regeringen konstaterar att det i ovan nämnda proposition uppställs två kriterier för att en myndighet skall omfattas av kravet på internrevision. Dels skall myndigheten ha en omfattande intern delegering av ansvar och befogenheter, dels skall myndigheten administrera stora medelsflöden. Vad gäller den interna delegeringen kan konstateras att alla väsentliga förvaltningsbeslut i BKN hanteras av sex handläggare och två beslutande chefer, varför kriteriet avseende en omfattande intern delegering inte kan anses vara uppfyllt. Regeringen lämnar därför RRV:s förslag i denna sak utan åtgärd.

Slutsatser

Regeringen bedömer att Statens bostadskreditnämnd har uppfyllt de verksamhetsmål som följer av regleringsbrevet när det gäller att, så långt regelverken medger detta, minimera kostnaderna för garantiförluster och administration. Verksamhetens inriktning är styrd av de författningar som avser att tillgodose det övergripande målet för verksamheten, nämligen en väl fungerande och effektiv garantigivning för finansiering av bostadsbyggande.

Anslaget för år 2000 har beräknats enligt följande. Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 254 000 kronor.

Tabell 4.9 Anslagsberäkning

Tusental kronor

Anslag 1999	12 763
Pris- och löneomräkning	180
Justering av premier	254
Förslag år 2000	13 197

A4 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet

Tabell 4.10 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	2 696 535	Anslags- sparande	0
1999	Anslag	3 000 000	Utgifts- prognos	1 900 000
2000	Förslag	1 800 000		
2001	Beräknat	600 000		
2002	Beräknat	600 000		

Garantiverksamheten är indelad i tre resultatområden; Äldre garantier, Nya garantier samt Kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden. Med äldre garantier avses garantier utfärdade t.o.m. 1996 samt omfördelningsgarantier. Med nya garantier avses i princip garantier utfärdade fr.o.m. 1997 som inte avser omfördelning av ränteutgifter. Kreditgarantier för avlösen av kommunala borgensåtaganden är ett nytt resultatområde fr.o.m. budgetåret 1998. Anslaget

får användas för att täcka förluster till följd av statliga garantier för ny- och ombyggnad av bostäder inom resultatområdet Äldre garantier.

Utgifterna för garantiförluster översteg under år 1998 det i budgetpropositionen för år 1998 anvisade beloppet på 1 500 miljoner kronor. Med anledning av detta anvisades på tilläggsbudget för 1998 i samband med budgetpropositionen för 1999 ytterligare 1 015 miljoner kronor. För innevarande budgetår beräknas anvisade medel vara tillräckliga för att täcka utgifterna.

Med anledning av att utgifterna för garanti-förluster under år 1998 översteg det anvisade beloppet med drygt 1 000 miljoner kronor inleddes ett arbete med syfte att öka tillförlitligheten i Statens bostadskreditnämnds prognoser avseende utgifter för infrianden av kreditgarantier. Arbetet har bedrivits i samarbete mellan BKN och Regeringskansliet. Även extern kompetens har anlåtats. Den nya prognosmodell som utarbetats grundas på de kapitaliserade maximala betalnetton som långsiktigt kan genereras inom bostadsrättsföreningar med kreditgaranti. Den nya prognosmodellen har använts till den prognos som ligger till underlag för beräkningar av utgifter för kreditgarantier fr.o.m. år 2000.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Garantistocken uppgick vid utgången av juni 1999 till 17 983 miljoner kr. Nyttillskottet av garantier har fortsatt att minska. Garantistocken minskar även totalt sett och uppgick vid utgången av år 1998 till 20 024 miljoner kronor, varav 17 761 miljoner kronor avser Äldre garantier. De aktualiserade skadorna inom resultatområdet Äldre garantier under budgetåret 1998 avsåg ett totalt garanterat belopp om 3 526 miljoner kronor, vilket är en ökning med 146 procent i förhållande till motsvarande period år 1997. Inom resultatområdet Nya garantier lämnades beslut om ersättning i ett ärende med 0,3 miljoner kronor. Av de aktualiserade skadeärendena inom resultatområdet Äldre garantier under budgetåret 1998 står bostadsrätter för 83 procent av det garanterade beloppet, hyresrätter för 16 procent och egnahem för 1 procent. Av de aktualiserade skadeärendena utgjorde ackordsärenden 83 procent av det garanterade beloppet.

Underskottet i garantiverksamheten inom resultatområdet Äldre garantier uppgick t.o.m.

budgetåret 1998 till 5 985 miljoner kr. För budgetåret 1999 beräknar BKN att underskottet uppgår till 1 900 miljoner kr.

Inkomsterna från garantiavgifter för ny- och ombyggnad, vilka tas ut årligen med 0,5 procent av garanterat belopp, uppgick budgetåret 1998 till knappt 101 miljoner kr inom resultatområdet Äldre garantier. För innevarande budgetår beräknas inkomsterna uppgå till ca 80 miljoner kr inom resultatområdet.

Regeringens förslag för år 2000 samt de beräknade utgifterna för år 2001 och år 2002 baseras på de ränteantaganden som ligger till grund för budgetpropositionen. BKN:s känslighetsanalyser visar dock att nivån på skadeutfallet i hög grad är beroende av ränteläget.

Efter beslut av riksdagen med anledning av regeringens proposition Bostadspolitik för hållbar utveckling (prop. 1997/98:119, bet. 1997/98:BoU10, rskr. 1997/98:306) tillkom ytterligare ett resultatområde som närmast är att hänföra till Äldre garantier, nämligen Kreditgaranti för avlösen av kommunal borgen. Infrianden och administration för sådana garantier finansieras emellertid med medel från anslaget för bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting under utgiftsområde 25.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Finansieringen av resultatområdet Nya garantier sker helt utanför statsbudgeten fr.o.m. år 1998. Detta resultatområde finansieras genom avgifter som skall täcka både garantiverksamheten och förvaltningskostnaderna. I tabellerna nedan redovisas budget för resultatområdena Äldre samt Nya garantier.

Tabell 4.11 Offentligrättslig verksamhet - Resultat område Äldre garantier

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	178	101 153	2 782 147	-2 680 994
Prognos 1999	225	80 000	1 862 000	-1 782 000
Budget 2000	0	50 000	1 850 000	1 800 000

**Tabell 4.12 Offentligrättslig verksamhet - Resultatområde
Nya garantier**

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	0	10 137	2 488	7 649
Prognos 1999	0	13 600	18 100	-4 500
Budget 2000	0	17 400	26 200	-8 800

Slutsatser

Statens utgifter för garantiförluster fortsätter att minska under följande budgetår under förutsättning att den prognosticerade räntenivån består.

Anslaget för år 2000 har beräknats enligt följande.

Tabell 4.13 Anslagsberäkning

Tusental kronor

Anslag 1999	3 000 000
Förbättrat ränteläge	- 1 200 000
Förslag år 2000	1 800 000

**A5 Byggeforskningsrådet:
Förvaltningskostnader****Tabell 4.14 Anslagsutvecklingen**

Tusental kronor

1998	Utfall	22 591	Anslags- sparande	753
1999	Anslag	23 229	Utgifts- prognos	23 550
2000	Förslag	24 816		
2001	Beräknat	25 188 ¹		
2002	Beräknat	25 577 ²		

¹ Motsvarar 24 816 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 24 816 tkr i 2000 års prisnivå.

Byggeforskningsrådet (BFR) har samordningsansvaret för forskning och utveckling som rör byggnader, anläggningar, byggd miljö, samhällsplanering, stadsutveckling samt energi- och miljöteknik för en bättre byggd miljö. BFR:s verksamhet inom förvaltningsanslaget A5 omfattar planering, initiering och samordning av FoU-insatser och experimentbyggande, handläggning av projektansökningar, internationellt samarbete samt informationsinsatser.

Regeringens överväganden**Resultatinformation**

Under år 1998 har 452 ansökningar om forskningsmedel med ett sökt belopp om totalt 259,8 miljoner kronor registrerats hos BFR. Antalet behandlade ansökningar under året uppgick till 437 stycken. Cirka 40 procent av inkomna ansökningar under år 1998 har beviljats till ett totalt belopp om 110,3 miljoner kronor. Genom samfinansiering av FoU-projekt har branschen bidragit med ytterligare 152 miljoner kronor.

År 1998 användes cirka 20 procent av administrationsanslaget för internationellt samarbete.

Information om forskning och forskningsresultat sker genom flera kanaler såsom tidningen Byggeforskning och tidningen Swedish Building Research, konferenser och seminarier samt presskonferenser.

BFR har under år 1998 fortsatt sitt arbete med att utveckla och effektivisera sin administration. Bland annat har den datorstödda projektadministrationen förbättrats.

Slutsatser

Regeringen bedömer att BFR:s verksamhet i allt väsentligt har bedrivits i enlighet med de av regeringen fastlagda riktlinjerna och att rådet har utfört de uppdrag och bedrivit de aktiviteter som följer av verksamhetsmålen.

Anslaget för år 2000 har beräknats enligt följande:

Tabell 4.15 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	23 229
Pris- och löneomräkning	146
Justering av premie	1 441
Förslag 2000	24 816

A6 Byggforskning

Tabell 4.16 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	158 587	Anslags- sparande	46 684
1999	Anslag	64 356 ¹	Utgifts- prognos	88 300 ¹
2000	Förslag	105 548		
2001	Beräknat	107 606 ²		
2002	Beräknat	109 827 ³		

¹ BFR disponerar under 1999 även en anslagspost på 50 miljoner kronor under E1-anslaget. Denna post ingår inte i tabellen.

² Motsvarar 105 548 tkr i 2000 års prisnivå.

³ Motsvarar 105 548 tkr i 2000 års prisnivå.

De utgifter som belastar anslaget är bidrag till forsknings- och utvecklingsarbete som rör byggnader, anläggningar, byggd miljö, samhällsplanering, stadsutveckling och energi- och miljöteknik för en bättre byggd miljö samt bidrag enligt förordningen (1990:818) om bidrag för experimentbyggande m.m. Bidragen fördelas av Byggforskningsrådet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Det stöd BFR lämnar till satsningar på forskning och utveckling syftar till att främja den byggda miljöns kvalitet och långsiktiga hållbarhet.

Under år 1998 har BFR:s forskningsstödjande verksamhet varit indelad i två huvudprogram; Bebyggelsen och Byggnaden. BFR har fortsatt satsningen på större samlade insatsområden. Under 1998 startades insatsområdet IT Bygg & Fastighet 2002. Under året har en vidareutveckling skett av de insatsområden som startades under åren 1996 och 1997, dvs. Staden som livsmiljö, Den hållbara staden och Det sunda huset.

BFR har under en rad år haft i uppdrag att öka graden av samfinansiering och antalet samarbetsavtal med byggsektorns aktörer. Det utvecklade arbetet med branschens aktörer har lett till ett ökat intresse från näringslivet. Detta har varit positivt för beställarkompetensen, samverkan med högskolan samt givit positiva effekter för införlivandet av FoU-resultaten. Andelen samfinansiering från näringslivet är dock relativt liten. Andra statliga forskningsfinansiärer och myndigheter stod under år 1998 för dubbelt så stor andel av samfinansieringen som den andel

som privata företag, privata ekonomiska föreningar, stiftelser, kommunala bolag och branschorganisationer stod för.

Resultaten från den BFR-finansierade forskningen har under år 1998 bland annat resulterat i 78 doktorer och licentiater samt redovisats i cirka 500 institutionsrapporter, 281 vetenskapliga artiklar och 353 artiklar till vetenskapliga konferenser.

Slutsatser

Regeringen bedömer att näringslivets andel av samfinansierade projekt bör öka och att aktörerna inom plan-, bygg- och bostadssektorn i övrigt även i fortsättningen bör ta större ansvar för sin egen kunskapsförsörjning. Branschen bör i allt högre grad finansiera den del av byggforskningen som tillhör branschens intresseområde. Statens medverkan bör i huvudsak begränsas till FoU-insatser när det gäller frågor av särskilt samhällsintresse.

BFR:s tillgängliga budget för FoU-projekt har minskat med cirka en tredjedel sedan år 1997. En fokusering och koncentration av verksamheten bör därför genomföras. Forsknings- och utvecklingsprojekt med sådan inriktning att resultat från projekten kan stödja regeringen i arbetet mot en hållbar utveckling skall prioriteras.

Regeringen gör stora satsningar som syftar till en resurseffektiv och uthållig samhällsutveckling. Bland annat har medel avsatts till lokala investeringsprogram, där kommunerna har rollen som motor i utvecklingen. Målet med satsningarna är att de stora miljöproblemen skall vara lösta inom en generation, det så kallade generationsmålet.

För att det högt ställda generationsmålet skall kunna nås krävs ny kunskap. Resultat från byggforskningen kan här komma att få en central betydelse. En viktig uppgift för byggforskningen är alltså att ta fram ny kunskap om vägar till det resurseffektiva och uthålliga samhället.

Forskningen kring hållbar utveckling avser till stor del utveckling av nya, alternativa lösningar som kan användas vid nyproduktion av byggnader och anläggningar. För att få ett hållbart samhälle krävs dock även att de befintliga systemen och strukturerna ställs om, eftersom byggnader och annan infrastruktur har lång livslängd. En prioriterad uppgift för BFR är därför att stimulera forskning kring hur de befintliga byggnaderna och bebyggelsen samt den tekniska infrastrukturen kan ställas om till hållbarhet. Frågor som

byggforskningen har att besvara är bland annat om det är realistiskt att uppnå generationsmålet och faktor tio, dvs. att erhålla en tiofaldig resurseffektivisering, i de befintliga strukturerna och i så fall vilka konsekvenser detta skulle få.

Anslaget för år 2000 har beräknats enligt följande:

Tabell 4.17 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	64 356
Pris- och löneomräkning	4 192
Omfördelning från anslaget E1	50 000
Omfördelning till UO 16 B 54	- 13 000
Förslag 2000	105 548

Byggforskningsanslaget minskades för år 1999 med 100 miljoner kronor, men förstärktes samtidigt genom en omDispositionering av 50 miljoner kronor från anslaget E1. Även under år 2000 tillförs 50 miljoner kronor från anslaget E1. De omfördelade medlen skall från och med år 2000 ingå i byggforskningsanslaget A6 och användas till satsningar på forskning och utveckling som i likhet med byggforskningsanslaget syftar till att främja den byggda miljöns kvalitet och långsiktiga hållbarhet.

BFR fick år 1993 i uppdrag av regeringen att ingå avtal om inrättandet av en ny institution vid Kungliga Tekniska Högskolan, KTH, med inriktning mot byggnader och fastighetsförvaltning och med lokalisering i Gävle. Verksamheten vid Institutionen för byggd miljö påbörjades den 1 juli 1993 och finansieras via ett årligt basanslag från BFR.

För att möjliggöra ett närmare samarbete mellan verksamheten vid Institutionen för byggd miljö i Gävle och Högskolan i Gävle, överförs ansvaret för verksamheten vid Institutionen för byggd miljö till Högskolan i Gävle. BFR befrias således från finansieringsansvaret för verksamheten vid Institutionen för byggd miljö. I konsekvens härmed överförs 13 miljoner kronor från anslaget A 6 Byggforskning till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, anslag B 54 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor, anslagsposten 6 Högskolan i Gävle.

Bemyndiganden och ekonomiska förpliktelser

Möjligheten till långsiktiga åtaganden är av stor vikt för att forskningen skall hålla hög kvalitet och bedrivas effektivt. Regeringen föreslår därför att BFR får ingå avtal och fatta beslut rörande stöd till FoU-projekt som, inberäknat löpande avtal och beslut, innebär åtaganden om högst 162 mkr under åren 2001–2004.

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget A7 Byggforskning, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 162 000 000 kronor under åren 2001–2004.

Tabell 4.18 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1998 utfall	1999*** prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 beräknat	2003 beräknat	2004 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	196 400	189 100	81 300				
Nya förpliktelser**	148 500	24 000	195 700				
Infrjade förpliktelser*,**	155 800	131 800	115 000	69 000	46 000	29 000	18 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	189 100	81 300	162 000				
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam			162 000				

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

** Inklusive förpliktelser som BFR enligt regeringsbeslut administrerar för Byggekostnadsdelegationens räkning.

*** BFR disponerar under 1999 en anslagspost på 50 miljoner kronor under E1-anslaget. Denna post ingår i tabellen.

A7 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador

Tabell 4.19 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
1998	Utfall	28 100	¹ Anslags-sparande	17 150
1999	Anslag	40 000	Utgifts-prognos	40 000
2000	Förslag	40 000		
2001	Beräknat	40 000		
2002	Beräknat	40 000		

Målet för bidragsverksamheten är att motverka ohälsa till följd av fukt- och mögelskador i egna hem. Fonden för fukt- och mögelskador skall administrera det bidrag som lämnas för att avhjälpa fukt- och mögelskador i egna hem och att därigenom bidra till en god bostad för de ägare av egna hem som annars riskerar ohälsa till följd av fukt- och mögelskador.

De utgifter som belastar anslaget avser bidrag till kostnader för att avhjälpa fukt- och mögelskador i egna hem. Bidrag lämnas i mån av tillgång på medel. Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1993:712) om den statliga fonden för fukt- och mögelskador i småhus, m.m. Vidare får anslaget belastas med utgifter för kansli- och utredningskostnader.

De mest betydelsefulla faktorerna som påverkar utgifterna för verksamheten är, förutom antalet ansökningar om bidrag, förknippade med gällande bestämmelser för beräkning av husägarens självrisk. Denna påverkas av det skadade husets ålder och det låneutrymme som finns tillgängligt i fastigheten. Husets ålder väger tungt vid beräkningen av självrisk. Enligt gällande

bestämmelser skall beräkningen av husägarens självrisk göras på följande sätt. Metod 1: Självrisk är beroende av hur stor del av reparationskostnaden som huset kan bära i reparerat skick. Avgörande för beräkningen är fastighetens värde efter reparationen och hur stora lån som belastar fastigheten. Metod 2: Självrisk bestäms utifrån husets ålder och motsvarar en trettiondel av reparationskostnaderna multiplicerat med husets ålder. Den högsta självrisk enligt de båda metoderna skall väljas. Lägsta självrisk är aktuellt basbelopp.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Antalet ärenden har under år 1998 ökat något, från 649 till 751. Antalet ansökningar under år 1999 beräknas inte överstiga 1 000 st. Från fondens tillkomst fram till den 31 december 1998 har sammanlagt ca 10 000 ansökningar om stöd kommit till fonden. Av dessa har ca 9 500 avgjorts slutligt. Ytterligare ca 130 ansökningar är delvis avgjorda, vilket i flertalet fall innebär att upphandling pågår. Antalet ärenden i vilka beslut ännu inte meddelats uppgår till ca 490 st. I dessa ärenden har tekniska undersökningar av skadornas art och omfattning inletts eller just genomförts.

Av de 9 500 ärenden som har avgjorts sedan fondens tillkomst har ca 35 % lett till positiva beslut i den meningen att bidrag för reparationer har utbetalats eller att fonden har åtagit sig att betala ut bidrag. Det utbetalade bidragsbeloppet har sjunkit under senare tid. I medeltal har 132 000 kronor utbetalats i bidrag i de ärenden som bifallits sedan fondens tillkomst. För den

senaste tolv månadersperioden har motsvarande belopp minskat till 70 000 kronor.

Under år 1998 har slutliga beslut om bidrag fattats i 243 ärenden. Antalet preliminära beslut med innebörden att fastighetsägaren har rätt till stöd, men där kostnaderna ännu är okända är vid årets utgång 202 st. Under år 1998 har 291 ansökningar avslagits och 146 ärenden avskrivits. Skälet till avslag är oftast att självriskan överstiger åtgärdskostnaden med följden att ansökan återkallas av fastighetsägaren.

Slutsatser

Förslag till ändrade regler

Regeringens förslag: Den s.k. låneutrymmessjälvriskan – självrisk beräknad på kostnader som fastigheten kan bära genom ökad belåning – slopas och som en följd härav ändras också den återbetalningsregel som knyter an till marknadsvärdet. Minimisjälvriskan höjs från ett basbelopp till 50 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: En konsekvens av nuvarande regler i förordningen (1993:712) om den statliga fonden för fukt- och mögelskador i småhus m.m. är att antalet ansökningar och storleken av utbetalade bidrag inte är beroende av det faktiska åtgärdsbehovet räknat i antalet skadade hus, utan är en direkt följd av de regler för självrisk som återfinns i förordningen. Problemet som beskrevs i budgetpropositionen för innevarande år (prop. 1998/99:1, utgiftsområde 18) föranledde riksdagen att begära att regeringen skulle överväga frågan vilka regelförändringar som är möjliga att genomföra inom tillgängliga ekonomiska ramar och underställa riksdagen eventuella förslag i frågan (bet. 1998/99:BoU1, rskr. 1998/99:59).

Fonden har på uppdrag av regeringen föreslagit ändring av stödreglerna enligt följande. Låneutrymmessjälvriskan avskaffas helt, lägsta självriskan ändras från ett basbelopp till 50 000 kronor. Som en följd av utmönstringen av låneutrymmessjälvriskan föreslås ändringar i reglerna om återbetalning vid försäljning.

I huvudsak begränsas nuvarande bidragsgivning genom fonden av reglerna om ålders- och låneutrymmessjälvrisk. Dessutom finns en minimisjälvrisk som uppgår till ett basbelopp. Självriskan uppgår till det högsta av de angivna själv-

riskbeloppen (5 §). Ålderssjälvriskan beräknas enligt vad som tidigare nämnts. Fukt- och mögelskador upptäcks ofta i samband med förvärvet av småhuset som då saknar låneutrymme. I de fall skadorna upptäcks när fastighetsägare bott en längre tid i huset finns oftast ett låneutrymme eftersom lånen amorterats av och fastighetens marknadsvärde som regel ökat. Sambandet mellan stort låneutrymme och god betalningsförmåga har dock visat sig vara svagt och därmed en mindre bra utgångspunkt för möjligheten att finansiera nödvändiga åtgärder. Även Byggekvalitetsutredningen (SOU1977:177) har föreslagit att låneutrymmet utmönstras som beräkningsgrund för självriskan. I sammanhanget bör också tilläggas att det i många fall kan vara svårt för fastighetsägaren att styrka att lånet använts till husförbättring.

Som en följd av att låneutrymmessjälvriskan – som baseras på fastighetens marknadsvärde – slopas bör också motsvarande återbetalningsregel slopas. Enligt nu gällande regler (13 §) skall bidragsmottagaren om fastigheten säljs inom tre år från bidragsbeslutet återbetala viss del av bidraget om överskott uppkommer. Enligt gällande regler anses överskott ha uppkommit om försäljningssumman överstiger 80 % av det i bidragsbeslutet angivna marknadsvärdet med ett basbelopp eller om försäljningspriset överstiger vad fastighetsägaren lagt ned för att förvärva och förbättra fastigheten med mer än ett basbelopp. Eftersom självriskan enligt förslaget blir oavhängig fastighetens marknadsvärde bör inte detta läggas till grund för frågan om återbetalning.

Slutligen bör minimisjälvriskan höjas från ett basbelopp till 50 000 kronor, vilket ligger väl i linje med fondens ursprungliga syfte att främst hjälpa de fastighetsägare som drabbas av höga oförutsedda kostnader. Denna höjning leder förutom till en mindre besparing på bidragssidan till administrativa vinster eftersom ett antal enklare ärenden kan avskrivas på ett tidigare stadium med bl.a. minskade konsultkostnader som följd.

Det bör ankomma på regeringen att utforma de närmare bestämmelserna för stödet.

A8 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Tabell 4.20 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	8 696 ¹	Anslags- sparande	-28
1999	Anslag	7 000	Utgifts- prognos	7 000
2000	Förslag	7 000		
2001	Beräknat	7 000		
2002	Beräknat	7 000		

De utgifter som belastar anslaget avser bidrag till åtgärder mot radon i småhus. Bidrag lämnas om radongashalten i huset överstiger det gränsvärde som Socialstyrelsen anger som godtagbart från hälsosynpunkt. Bidraget beviljas av Boverket. Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem. Bidrag lämnas i mån av tillgång på medel.

Den mest betydelsefulla faktorn för utgifternas utveckling är småhusägarnas intresse av att genom mätning av radongashalten i sina bostäder klarlägga radonsituationen och att vid radonförekomst över gränsvärdet ansöka om bidrag för att vidta åtgärder.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under budgetåret 1998 beslutades om bidrag i 829 ärenden. Det genomsnittliga bidraget uppgår till 10 726 kronor. Motsvarande uppgift för år 1998 var 805 beslutade ärenden med genomsnittligt bidrag på 10 169 kronor. Under år 1998 utbetalades 8 696 000 kronor. Anslagskrediten har belastats med 28 000 kronor under året.

När det totala utbetalade beloppet dras från det totala beslutade bidraget visas vad som är in-tecknat. Det in-tecknade beloppet uppgår per den 31 juli 1999 till 4 800 000 kronor. En undersökning har genomförts för att utröna om alla beslutade bidrag faktiskt kommer att utbetalas. Under år 1999 har 1 300 000 kronor beslutats. Det utbetalade beloppet under år 1999 uppgår till ca 2 900 000 kronor. För närvarande är beslut om bidrag stoppat då det in-tecknade beloppet tillsammans med utbetalningarna är större än årets anslag.

Ramen om 7 000 000 kronor per år de kommande åren innebär att med ett genomsnittligt bidrag om 10 300 kronor kan ca 675 ärenden per år utbetalas för åren 2000–2002.

Slutsatser

Regeringen gör bedömningen att vid oförändrat anslag kommer nya beslut om bidrag till radonåtgärder att kunna fattas under år 2000.

A9 Bonusränta för ungdomsbosparande

Tabell 4.21 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	5 092		
1999	Anslag	6 000	Utgifts- prognos	6 000
2000	Förslag	7 500		
2001	Beräknat	8 000		
2002	Beräknat	8 000		

År 1988 beslutade riksdagen att ett speciellt ungdomsbosparande skulle inrättas (prop. 1987/88:150 bil. 3, bet. 1987/88 FiU21, rskr. 1987/88:395). Lagen (1988:846) om ungdomsbosparande trädde i kraft i december 1988. Lagen innebär att ungdomar mellan 16 och 25 år kan påbörja ett sparande i vissa banker eller sparkassor som kan fortgå till och med det år spararen fyller 28 år. Riksgäldskontoret fastställer en minimiränta. När kontoinnehavaren har sparat under tre år och det sparade kapitalet uppgår till minst 5 000 kronor, blir kontoinnehavaren berättigad till en årlig bonusränta på 3 procent från den tidpunkt sparandet började. Den som sparar har rätt att låna upp till tre gånger det sparade beloppet, dock efter sedvanlig kreditprövning. Det finns inga krav på att sparandet skall användas till att köpa bostad. Bonusräntan bekostas av staten och betalas ut då kontoinnehavaren begär det eller när lån erhålles. När bonusräntan betalas ut upphör kontots anslutning till ungdomsbosparandet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under de första åren efter introduktionen år 1988 växte intresset att spara i ungdomsbosparandet kontinuerligt. Fram till början av år 1992 ökade antalet sparare. Under år 1992 nådde sparformen sin största omfattning med drygt 50 000 anslutna sparare. Under de följande åren pendlade antalet sparare mellan 45 000 och 50 000. Sedan mitten av år 1996 har antalet sparare minskat. Vid slutet av år 1998 var sammanlagt 37 157 personer anslutna till ungdomsbosparandet. Det samlade sparandet uppgick vid samma tidpunkt till 182 miljoner kronor. Ungdomsbosparkonton erbjuds för närvarande av tre banker och en sparkassa. Som mest har åtta banker och sparkassor varit anslutna.

Slutsatser

Aktuella beräkningar pekar på att uttagen ur denna sparform kommer att öka under de kommande åren med allt större utbetalningar av bostadsränta som följd.

Regeringen föreslår ett anslag för år 2000 på 7,5 miljoner kronor.

A10 Bostadsbidrag

Tabell 4.22 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Övrigt
1998	Utfall	5 749 257	-89 710	
1999	Anslag	5 864 600	Utgifts-prognos	5 410 000
2000	Förslag	5 670 000		
2001	Beräknat	5 670 000		
2002	Beräknat	5 620 000		

Anslaget disponeras för bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar mellan 18 och 29 år utan barn. Bestämmelser om bostadsbidrag finns i lagen (1993:737) om bostadsbidrag.

Målet för bostadsbidragen är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Bidragen utgör också en viktig del av det ekonomiska familjestödet (utgiftsområde 12). Detta stöd syftar främst till att ge en ekonomisk trygghet för

barnfamiljer under den tid de har en stor försörjningsbörda.

Utgifterna för bostadsbidrag är starkt beroende av inkomst-, boendekostnads- och arbetslöshetsutvecklingen och därmed av den samhälls-ekonomiska utvecklingen i stort.

Under budgetåret 1998 uppgick utgifterna för bostadsbidrag till knappt 5 750 miljoner kronor. Det innebär att anslaget detta år underskreds med ca 170 miljoner kronor eller 2,9 procent.

Administrationen av bostadsbidragen sköts av de allmänna försäkringskassorna. Riksförsäkringsverket (RFV) har som central förvaltningsmyndighet ansvar för tillsyn, uppföljning och utvärdering av bostadsbidragen. Försäkringskassornas respektive RFV:s anslag tillhör utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Regeringens övervägande

Resultatinformation

Utgifterna för bostadsbidrag steg kraftigt under 1990-talets första hälft. Genom riksdagens beslut om ändrat regelsystem fr.o.m. år 1996, och framförallt fr.o.m. år 1997, har emellertid utgifterna minskat successivt. Även antalet bidragstagare har minskat.

Tabell 4.23. Totala utgifter för bostadsbidrag samt antalet hushåll med bostadsbidrag i maj respektive år, 1990–1999

Löpande priser

År	Utgift (mkr/år)	Antal (1000-tal)
1990	3 142	¹
1991	5 065	328
1992	5 928	360
1993	7 164	441
1994	8 669	538
1995	9 221	576
1996	8 373	471
1997	6 195	365
1998	5 749	338
1999	5 410 ²	304

Källa: Boverket, RFV

¹ Statistik finns ej., ² Beräknad.

De totala utgifterna för bostadsbidrag har mellan åren 1995 och 1998 minskat från 9 221 miljoner kronor till 5 749 miljoner kronor i löpande priser, vilket är en minskning med 3 472 miljoner kronor eller ca 37,5 procent. För år 1999 beräk-

nas utgifterna till ca 5 410 miljoner kronor, 6 procent lägre jämfört med föregående år. På sikt innebär ökad sysselsättning, minskad arbetslöshet och lägre räntor att utgifterna för bidraget ytterligare kommer att minska.

Under perioden maj 1995 till maj 1998 har antalet bidragstagare minskat med ca 240 000 hushåll eller 41,5 procent. Minskningen har varit störst bland hushåll med gifta eller sammanboende föräldrar. Den gruppen har mer än halverats under den aktuella perioden. Även antalet bidragstagare bland unga hushåll utan barn har minskat successivt. Under maj månad år 1999 lämnades bostadsbidrag till 304 400 hushåll, varav 255 800 barnfamiljer och 48 600 hushåll utan barn. Det innebär att bostadsbidrag lämnades till cirka 29 procent av det totala antalet hushåll med barn i landet. Drygt 70 procent av bidragshushållen med hemmavarande barn bestod av ensamstående föräldrar. Av dem var ca 90 procent kvinnor, en andel som varit i det närmaste oförändrad under senare år.

drag med i genomsnitt ca 30 procent av bostadskostnaden.

Effektmål

Den mest generösa av de standardnormer som preciserats i fråga om en bostads utrymmesstandard innebär att varje barn skall kunna erbjudas ett eget rum, föräldrarna ett sovrum, kök och vardagsrum oräknade. Det innebär att t.ex. en familj med ett barn, enligt normen, skall bo i tre rum och kök. I nedanstående tabell redovisas för vissa kategorier bidragstagare antalet hushåll med bostadsbidrag, genomsnittlig boendekostnad – med respektive utan bostadsbidrag – samt genomsnittlig bidragsgrundande inkomst. Redovisningen avser 1998 års förhållanden. Av tabellen framgår också hur stor andel av dessa hushåll som uppfyller nämnda norm avseende utrymmesstandard. Inom parentes anges, beträffande utrymmesstandard, förändringen i procentenheter från föregående år.

Tabell 4.24 Hushåll med bostadsbidrag under maj månad, 1995–1999

Tusental

	1995	1996	1997	1998	1999
Hushåll med hemmavarande barn					
gifta/samboende	193,3	173,9	105,5	85,5	68,5
ensamstående	191,9				
– kvinnor	¹	166,3	156,4	153,8	147,6
– män	¹	21,6	18,4	17,1	15,6
Hushåll med enbart umgängesrättsbarn	42,5	41,3	29,0	26,9	24,1
Hushåll utan barn					
– ungdomar	90,4	67,7	56,1	54,5	48,6
– övriga	58,1	–	–	–	–
Totalt	576,2	470,8	365,4	337,8	304,4

Källa: RFV

¹ Statistik finns ej.

En övervägande del av antalet hushåll med bostadsbidrag bor numera i hyresrättslägenheter. I maj 1998 fördelades antalet bidragstagare per upplåtelseform enligt följande: 80 procent i hyresrätt, 10 procent i bostadsrätt och 10 procent i småhus, lantbruksegendom eller annan boendeform. För hushåll med hemmavarande barn täckte bostadsbidraget i genomsnitt ca 35 procent av den faktiska bostadskostnaden per månad, för ensamstående kvinnor var motsvarande andel knappt 38 procent och för ensamstående män ca 30 procent. Även till gifta eller sammanboende med hemmavarande barn lämnades bi-

Tabell 4.25 Antal hushåll med hemmavarande barn och bostadsbidrag samt genomsnittlig boendekostnad, genomsnittlig utrymmesstandard och genomsnittlig preliminär bidragsgrundande inkomst, år 1998

Hushåll med hemmavarande barn	Antal	Genomsnittlig boendekostnad (kr/mån)		Genomsnittlig utrymmesstandard, med bidrag (%)			Genomsnittlig preliminär inkomst (kr/år)
		Utan bidrag ¹	Med bidrag	Under norm	Enligt norm	Över norm	
<i>Ensamstående</i>	170 997	4 711	2 935	37 (+2)	50 (+/-0)	13 (-2)	125 230
- 1 barn	87 997	4 406	3 001	18 (+/-0)	64 (+1)	18 (-1)	125 185
- 2 barn	58 802	4 901	2 946	48 (+1)	41 (+/-0)	11 (-1)	130 279
- 3 + barn	24 198	5 358	2 669	77 (+1)	18 (-1)	5 (+/-0)	113 121
- kvinnor	153 815	4 727	2 905	38 (+1)	50 (+/-0)	12 (-1)	122 462
- män	17 182	4 561	3 207	26 (+1)	46 (+/-0)	28 (-1)	150 009
<i>Gifta/samboende</i>	85 478	5 114	3 556	53 (-2)	35 (+/-0)	12 (+2)	139 619
- 1 barn	20 067	4 569	3 316	18 (+1)	61 (+1)	21 (-2)	104 737
- 2 barn	30 287	5 041	3 577	50 (+3)	37 (-1)	13 (-2)	141 730
- 3 barn	35 124	5 489	3 676	77 (+5)	17 (-3)	6 (-2)	157 728

Källa: RFV

¹Före ytbeväring.

År 1998 uppnådde, med stöd av bostadsbidrag, knappt 60 procent av antalet hushåll med hemmavarande barn en utrymmesstandard som minst innebär att varje barn kan erbjudas ett eget rum. Andelen är i det närmaste oförändrad jämfört med föregående år. Bland ensamstående hushåll bor män fortfarande rymligare än kvinnor. Generellt gäller att ju fler barn som finns i familjen, desto större andel hushåll med utrymmesstandard under norm.

Den genomsnittliga, preliminära inkomsten för ensamstående föräldrar ökade marginellt under år 1998 till ca 125 000 kronor per år. Drygt 40 procent av kvinnorna och 23 procent av männen i dessa hushåll hade en inkomst som var lägre än denna nivå. Knappt 8 procent av kvinnorna och 5 procent av männen saknade bidragsgrundande inkomst.

Den förändring mot lägre bidragsgrundande inkomst som kunde konstateras under år 1997 för gifta/samboende, oavsett antalet barn i familjen, fortsätter även under år 1998. Den genomsnittliga inkomsten för dessa hushåll minskade till knappt 140 000 kronor per år jämfört med drygt 150 000 kronor per år under år 1997.

Riksförsäkringsverkets utvärdering av 1997 års regelsystem

De viktigaste drivkrafterna bakom 1997 års system för bostadsbidrag var dels att bryta de senaste årens kraftiga utgiftsökning inom området, dels behovet av åtgärder för att öka kostnadskontrollen och motverka överutnyttjande.

Riksförsäkringsverket (RFV) har haft regeringens uppdrag att redovisa effekter och resultat av dessa bestämmelser. Verket har redovisat uppdraget i två delrapporter – Bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar respektive underhållsstöd till särlevande föräldrar (RFV anser 1997:8) och Bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar, redovisning vad avser systemets tillämpning (RFV anser 1998:1) – och i en slutrapport Bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar (RFV anser 1999:6).

RFV konstaterar att de nya bestämmelserna i stort har infriat de uppsatta målen. Regelförändringarna har åstadkommit avsedda utgiftsminskningar. Sedan år 1998 understiger utbetalningarna anslagna medel. Påverkan av samhällsförhållanden såsom arbetslöshet, antal födda barn m.m. anses inte ha haft så stor inverkan på resultatet mellan studerade år. RFV konstaterar också att bidragen i stort sett förblivit oförändrade för dem som kan antas vara mest beroende av inkomstförstärkningen, dvs. ensamförsörjare med låga inkomster som bor i hyreslägenhet. Besparingen i bostadsbidragen har burits framförallt av sammanboende föräldrar med högre ekonomisk bärkraft i relativt rymliga bostäder som de äger.

Träffsäkerheten i systemet

Det slutliga resultatet av avstämningen av 1997 års bidrag visar att för drygt 54 procent av samtliga hushåll var skillnaden mellan preliminärt och slutligt bidrag som högst +/- 1 000 kronor. För

drygt 78 procent var skillnaden som högst +/- 3 000 kronor. Av nedanstående tabell framgår också att ca 45 procent av hushållen fått ytterligare utbetalning, medan ca 44 procent blivit återbetalningsskyldiga. Återbetalningarna är dock avsevärt fler i intervallen 1 000 kronor och däröver än motsvarande utbetalningar. Att andelen utbetalningar under 1 000 kronor är förhållandevis stort förklaras av att bidraget avrundas nedåt.

Tabell 4.26 Procentuell fördelning efter avstämningsresultat. Samtliga hushåll, 1997 års bostadsbidrag

Intervall (kr)	Andel (%)
<i>Utbetalning</i>	
5 001–	2,2
3 001–5 000	2,3
1 001–3 000	8,9
100–1 000	32,5
Differens – 99 – + 99	9,9
<i>Återbetalning</i>	
100–1 000	11,8
1 001–3 000	15,1
3 001–5 000	7,6
5 001–	9,7

Ensamstående har i större utsträckning fått en ytterligare utbetalning, medan sammanboende oftare haft en skuld. Bland ensamföräldrar har hälften av kvinnorna och något mindre än hälften av männen fått ett för lågt bidrag. Hushåll utan barn visar en mer jämn fördelning mellan könen. Andelen återbetalningsskyldiga är större bland unga med studiemedel än utan. Fortfarande är dock de som får ytterligare bidrag fler än de som har ett återbetalningskrav.

RFV anser att träffsäkerheten i det preliminära bidraget för år 1997 har varit god jämfört med taxerade inkomstuppgifter och pekar på att i ett system med preliminära bidrag, som bygger på uppskattningar av en kommande inkomst under ett helt år, kan total träffsäkerhet aldrig uppnås. Av systemets utformning följer, anför verket, att det råder en hög träffsäkerhet i det *slutliga* bostadsbidraget, då det sker en avstämning av bidragstagarens uppskattade inkomstuppgifter mot skattemyndighetens taxerade inkomst. Möjligheten att öka träffsäkerheten i det *preliminära* bostadsbidraget, så att det bättre stämmer överens med det slutliga är, enligt verket, beroende av de uppgifter som hushållen själva lämnar till

försäkringskassan vid ansökningstillfället och i vilken utsträckning hushållen anmäler inkomständringar. RFV konstaterar att hushållen i ringa omfattning anmält inkomstförändringar, trots att de kände till bestämmelserna. Medan 80 procent av hushållen vid avstämningen hade en differens mellan taxerad och beräknad inkomst på mer än 10 000 kronor, hade endast 26 procent anmält ändrad inkomst någon gång under året. Cirka 90 procent av hushållen som tillfrågats uppgav att de kände till att förändrad inkomst skall anmälas till försäkringskassan. 70 procent visste att denna anmälan skall göras omgående. Även felaktigt uppgivna kapitalinkomster utgör en betydande förklaring till konstaterade skillnader mellan preliminärt och slutligt bostadsbidrag. Cirka 35 procent av bidragshushållen hade under året inkomster av kapital, men 98 procent uppgav inte någon sådan inkomst.

Det är RFV:s bedömning att träffsäkerheten kommer att vara högre vid framtida avstämningar, när hushållen ytterligare informerats och vant sig vid betydelsen av att anmäla inkomstförändringar.

Avgift på återbetalningsbelopp

Syftet med den avgift som återbetalningsskyldiga skall erlägga är främst att åstadkomma drivkrafter för hushållen att uppge rätt inkomst under bidragsåret. Mot bakgrund av bl.a. bristande information till bidragstagarna har riksdagen för år 1997 beslutat (bet. 1998/99:BoU9, rskr. 1998/99:186) om befrielse från sådan avgift. Endast åtta procent av bidragshushållen kände till att avgiften kunde undvikas genom att för högt erhållet bostadsbidrag betalades tillbaka före den 30 april 1998. Informationen till hushållen har förbättrats.

RFV anser att avgiften på återbetalningspliktiga bidragsbelopp bör behållas. Det främsta skälet för detta är att bostadsbidraget annars blir ett räntefritt lån. Dessutom riskerar träffsäkerheten i systemet att försämrats. Vad som däremot kan övervägas, menar verket, är att avgift tas ut först om skulden överstiger ett högre belopp än de 1 000 kronor som gäller för närvarande.

Allmänhetens och bidragstagarnas attityder till bostadsbidragssystemet

RFV har även kartlagt allmänhetens och bidragstagarnas åsikter om de nya bostadsbidragen. Resultaten visar att en majoritet i båda grupperna

stödjer bostadsbidragssystemets nuvarande utformning. Fyra påståenden har besvarats:

Jag tycker det är riktigt:	Andel positiva	
	Allmänhet	Bidragstagare
– att storleken på bidraget bestäms av hur mycket man tjänat under hela året,	70 %	52 %
– att den inkomst man uppgett till försäkringskassan kontrolleras mot den taxerade inkomsten,	85 %	82 %
– att man skall betala tillbaka hela eller delar av bidraget, om man tjänat mer än man har uppgett till försäkringskassan,	63 %	51 %
– att man kan få extra bidrag i efterskott, om man tjänat mindre än man uppgett till försäkringskassan.	69 %	77 %

Inom bidragsgruppen är stödet starkast hos dem som fått utbetalningsbelopp och något svagare bland dem som fått återbetalningsskuld. Särskilt starkt är stödet för att det genomförs en inkomstkontroll. Såväl allmänheten som bidragstagarna är starkt positiva till att inkomsterna kontrolleras, men de är inte lika intresserade av att kontrollen leder till åtgärder. En större andel i båda grupperna är positiv till att få mer bostadsbidrag utbetalt om man tjänat mindre än man uppgett, jämfört med den andel som är positiv till att man kan bli återbetalningsskyldig. Mest tydligt är detta för bidragstagarna där endast hälften är positiva till att betala tillbaka, medan tre fjärdedelar är positiva till att få mer bostadsbidrag utbetalt, om man tjänat mindre än vad som anmälts till försäkringskassan.

Socialbidrag, arbetslöshetsersättning eller studiebidrag

Riksdagen beslutade (prop. 1998/99:77, bet. 1998/99:BoU9, rskr. 1998/99:186) våren 1999 om ändrade regler för eftergift vid återbetalning av bostadsbidrag. Reglerna vidgar möjligheterna något för försäkringskassorna att efterge krav på återbetalning av bidrag för de personer som under överskådlig tid inte kan komma att fullgöra sin återbetalningsskyldighet. Utgångspunkt för bedömningen om eftergift skall kunna beviljas, tas bl.a. i socialbidragssystemet. I nedanstående tabell redovisas andelen bostadsbidragshushåll, som någon gång under år 1997 har fått socialbidrag eller arbetslöshetsersättning. (Grupperna är inte ömsesidigt uteslutande.) Dessutom framgår

antalet hushåll med bostadsbidrag och studiebidrag samma år.

Tabell 4.27 Hushåll med bostadsbidrag, som någon gång under år 1997 fått socialbidrag, arbetslöshetsersättning eller studiebidrag

Hushåll	Antal hushåll med bostadsbidrag	Andel med socialbidrag (%)	Andel med arbetslöshetsersättning (%)	Andel med studiebidrag (%)
Barnfamiljer	356 230	37	37	3
Ungdomar utan barn	85 975	36	19	48
Samtliga	442 205	37	33	11

Knappt 40 procent av det totala antalet hushåll med bostadsbidrag hade socialbidrag någon gång under år 1997 (i genomsnitt ca sju månader). Drygt 80 procent av dessa var familjer med barn. I vart tredje hushåll fick någon i familjen arbetslöshetsersättning i form av A-kassa, KAS eller ALU. Drygt 90 procent av dessa var barnfamiljer. Knappt hälften av de ungdomar utan barn som fick bostadsbidrag hade också studiebidrag. Motsvarande andel bland barnfamiljerna var endast 3 procent.

Sammantaget anser RFV att det nya inkomstprövningssystemet har klara fördelar vid jämförelse med tidigare bostadsbidragssystem. I det gamla systemet ökade kostnaderna kraftigt och möjligheterna att överutnyttja bidraget var stora. Utifrån de resultat som utvärderingen visat finner verket inga starka argument för att föreslå några större förändringar i nuvarande bostadsbidragssystem.

Slutsatser

Grundprinciperna för det nya bostadsbidragssystemet är bra. RFV:s genomgång visar att det ökade ansvarstagande för individen som regeringen eftersträvade vid förändringen av tidigare system, fått stöd och ökad tyngd. Vidare stödjer en majoritet bland såväl allmänhet som bidragstagare bostadsbidragssystemets nuvarande utformning. Men det tar tid innan ett nytt system fungerar som avsett. Det är regeringens ambition att förändringar i trygghetssystemen tydligt skall tillkännages och kunna förstås av dem som berörs. Goda och väl genomförda informationsinsatser har därför stort värde. Regeringen delar RFV:s bedömning att resultaten av verkets utvärdering inte föranleder några större föränd-

ringar i nuvarande bostadsbidragssystem. De frågor som verket lyfter fram i sin slutrapport kommer regeringen dock att ytterligare analysera. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan. Regeringen är medveten om att bostadsbidragen ger upphov till stora marginal-effekter och kommer därför att se över dessa i ett samlat perspektiv.

Måluppfyllelsen i bostadsbidragssystemet har, när det gäller hushållens utrymmesstandard, varit i princip oförändrad under år 1998 jämfört med föregående år. Systemets fördelningspolitiska profil har förstärkts marginellt.

Bostadsbidragssystemet gör ingen åtskillnad mellan kvinnor och män. De olikheter som kan konstateras bl.a. i fråga om antal bidragstagare och bidragsnivåer beror i första hand på att fler ensamstående kvinnor än män har hemmavarande barn och att den bidragsgrundande årsinkomsten skiljer sig mycket mellan de båda grupperna.

Mot bakgrund av ovanstående, och med hänsyn till följande förslag till regeländringar, föreslår regeringen att 5 670 000 000 kronor anvisas för anslaget A10 Bostadsbidrag för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas anslaget till 5 670 000 000 kronor respektive 5 620 000 000 kronor.

Förslag till regeländringar

Avgift på återbetalningspliktiga bidragsbelopp

Regeringens bedömning: Avgift på för högt erhållet bostadsbidrag bör, fr.o.m. bidragsåret 1998, tas ut på återbetalningsbelopp överstigande 2 500 kronor.

Riksförsäkringsverkets förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Avgift på återbetalningspliktigt bidragsbelopp betalas enligt föreskrifter som efter regeringens bemyndigande meddelas av RFV. Bestäms det slutliga bostadsbidraget till ett lägre belopp än vad som för samma år har betalats ut i preliminärt bidrag skall avgift erläggas på återbetalningsbelopp överstigande 1 000 kronor (RFFS 1996:12). Mot bakgrund av bristande information till bidragstagarna har dock, efter riksdagens tillkännagivande (bet. 1998/99:BoU9, rskr. 1998/99:186), sådan avgift slopats på återbetalningsbelopp som

hänförs till år 1997. När det gäller avgiftsuttaget fr.o.m. bidragsåret 1998 har riksdagen anfört att ett slutligt ställningstagande i frågan bör anstå tills dess att RFV:s utvärdering av bostadsbidragssystemet slutförts.

I prop. 1995/96:186 Nya regler om bostadsbidrag angav regeringen att det i det nya inkomstprövningssystemet bör finnas drivkrafter som gör att bidragstagarna vid bedömningen av sin årsinkomst inte underskattar den. Regeringen är fortfarande av denna uppfattning. Avgift bör därför även fortsättningsvis betalas på för högt erhållet bostadsbidrag under året. Den bristande information till bidragstagare som tidigare kunnat konstateras, och som motiverade slopad avgift för bidrag som hänförs till år 1997, har också nu förbättrats, inte minst när det gäller handläggning av ärenden där inkomsten kraftigt förändrats. RFV:s utvärdering av bostadsbidragssystemet visar dock att det kan övervägas om avgift skall tas ut först om skulden uppgår till ett något högre belopp (2–3 000 kronor) än vad som gäller för närvarande. Regeringen bedömer det som rimligt att den avgiftspliktiga gränsen vid återbetalning bör kunna höjas med 1 500 kronor till 2 500 kronor fr.o.m. bidragsåret 1998. Därvid bibehålls hushållens incitament att undvika större återbetalningskrav, samtidigt som avgiftsfrihet för smärre belopp innebär att vad som kan upplevas som orimliga krav på precision undviks. De kostnadskonsekvenser som följer av ändringen har beräknats till 90 000 kronor per år. Förslag till finansiering lämnas i det följande.

Bostadsbidrag efter barns dödsfall

Regeringens förslag: Om ett barn avlider i en barnfamilj som avses i 10–11 §§ lagen (1993:737) om bostadsbidrag, och familjen dessförinnan har ansökt om eller uppbär bostadsbidrag, får bidrag lämnas t.o.m. den sjätte månaden därefter, dock längst t.o.m. den månad då familjen flyttar från bostaden.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag gäller beslut om preliminärt bostadsbidrag för en period om längst tolv månader. Bidraget lämnas från och med månaden efter den då rätten till bidrag uppkommit och t.o.m. den månad då rätten till bidrag har ändrats eller upphört. Förhållanden som uppstår då ett barn avlider i familjen motiverar dock undantag från denna huvudregel.

Barnfamiljer har ofta begränsade förutsättningar att bygga upp en ekonomisk buffert för oförutsedda händelser. En olycka, som förändrar den ekonomiska situationen utan förvarning, kan därför leda till en akut ekonomisk kris. Möjligheterna att snabbt anpassa hushållets utgifter till lägre inkomster kan vara ytterst snäva.

Rätten till bostadsbidrag upphör i dag i samband med ett barns dödsfall. Gällande bestämmelser omfattar inte någon omställningsperiod för de efterlevande. Det är regeringens uppfattning att barnfamiljer som har ansökt om eller som uppbär bostadsbidrag skall ges möjlighet att övergångsvis få eller behålla sitt bidrag när ett barn avlidit. Därigenom förbättras de ekonomiska förutsättningarna för familjen att bo kvar i sin bostad under en tid för att komma tillrätta med sin situation. Bidrag bör kunna lämnas till och med den sjätte månaden efter dödsfallet. Flyttar familjen från bostaden dessförinnan, skall dock rätten till sådant stöd upphöra månaden efter den då boendet förändrades. Om barnets föräldrar separerar inom sex månader efter dödsfallet innebär det att endast den förälder som bor kvar i bostaden har rätt att behålla bostadsbidraget enligt nu föreslagen regel. Regeringens förslag om viss omställningsperiod efter barns dödsfall bör omfatta samtliga barnfamiljer som ingår i personkretsen enligt 10–11 §§ lagen (1993:737) om bostadsbidrag.

Med bidrag i detta sammanhang avses såväl den del av bostadsbidraget som beror på bostadskostnadens storlek, som den särskilda del som enbart följer av antalet barn i familjen. I princip skiljer sig detta bidrag inte från vad som gäller för bostadsbidrag i övrigt. Det skall dock lämnas som ett tillfälligt stöd och i vissa avseenden beräknas på särskilt sätt.

Bidraget är att anse som ett preliminärt bostadsbidrag och skall därmed åtföljas av avstämning mot hushållets taxerade inkomst och ett slutligt bidragsbeslut. För att sökanden inte skall missgynnas bör det dock beräknas utan beaktande av att barnet avlidit och grundas såvitt avser det avlidna barnet, på förhållanden månaden före dödsfallet. Det innebär att det avlidna barnet skall beaktas som om det fortfarande fanns i familjen vid såväl beräkning av bidragsgrundande inkomst som bidragsgrundande bostadskostnad. I den mån barnet haft inkomster som påverkat bostadsbidraget, skall således dessa inkomster beaktas även vid beräkning av bostadsbidrag under denna sexmånadersperiod. Även den särskilda del av bostadsbidraget som lämnas oberoende

av bostadskostnadens storlek skall beräknas som om barnet fortfarande var i livet.

Bidraget bör i övrigt följa de bestämmelser som gäller för bostadsbidragsgivningen. Förändringar i hushållets bidragsgrundande inkomst i övrigt, liksom förändringar av andra bidragsgrundande förhållanden som kan hänföras till den månad barnet avlidit och under den därefter följande omställningsperioden, skall således påverka dess storlek.

De kostnadskonsekvenser som följer av förslaget har beräknats till 2,3 miljoner kronor per år. Förslag till finansiering lämnas i det följande. Frågan har beretts inom Regeringskansliet varvid samråd har skett med Riksförsäkringsverket. Förslaget har därvid inte mött några invändningar.

Förslaget föranleder ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag. De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 2000.

Lägsta belopp för återbetalning respektive utbetalning av slutligt bidrag

Regeringens förslag: Bestäms det slutliga bostadsbidraget till ett lägre eller ett högre belopp än vad som för samma år har lämnats i preliminärt bidrag, skall belopp under 200 kronor inte betalas ut eller betalas tillbaka.

Skälen för regeringens förslag: Är det slutliga bostadsbidraget högre än vad som lämnats i preliminärt bidrag för samma år, skall överskjutande belopp betalas ut till bidragstagaren. Är det slutliga bostadsbidraget lägre än det preliminära bidraget skall bidragstagaren betala tillbaka mellanskillnaden, om inte eftergift beviljats. Enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall dock ingen utbetalning ske av belopp som understiger 100 kronor. Inte heller är bidragstagaren skyldig att betala tillbaka belopp som är lägre än 100 kronor.

De förslag till ändrade bestämmelser som lämnats i det föregående – avseende avgift på återbetalningspliktiga bidragsbelopp och bostadsbidrag efter barns dödsfall – beräknas leda till en utgiftsökning på knappt 2,5 miljoner kronor per år, vilken skall finansieras. Av denna anledning föreslår regeringen att det lägsta beloppet för återbetalning respektive utbetalning av slutligt bidrag höjs med 100 kronor till 200 kronor. Förslaget innebär en utgiftsminskning motsvarande den utgiftsökning som

nämnda förslag ger upphov till. Dessutom minskas försäkringskassornas administrativa belastning något. Det högre beloppet bör gälla fr.o.m. den 1 januari 2000, dvs. från samma tidpunkt som övriga regeländringar avses träda i kraft. Frågan, som föranleder en ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag, har beretts i Regeringskansliet och kontakter har tagits med Riksförsäkringsverket. Förslaget har därvid inte mött några invändningar.

A11 Internationellt samarbete

Tabell 4.28 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Anslag	20 000	Utgifts- prognos	17 000
2000	Förslag	20 000		

Anslaget uppfördes första gången för budgetåret 1999 för att finansiera kostnader för Sveriges deltagande i det internationella samarbetet på plan-, bygg- och bostadsområdet.

Regeringens överväganden

Sveriges medlemskap i EU medför deltagande i särskilda samarbetsprojekt inom unionen. Statliga medel erfordras för att finansiera detta samarbete liksom avseende pågående samarbete i Östersjöområdet samt FN-samarbete, t.ex. FN:s andra världskonferens om boende och bebyggelse, Habitat II, m.m. Sedan något år pågår arbete med att i Malmö arrangera en europeisk bostadsmässa år 2001, som kommer att delvis sammanfalla med det svenska ordförandeskapet i EU.

En europeisk bostadsmässa m.m.

I budgetpropositionen (1998/99:1 utgiftsområde 18) för år 1999 redovisade regeringen för riksdagen det pågående arbetet med att under sommarhalvåret 2001 anordna en europeisk bostadsmässa i Malmö, benämnd Bo01 Framtidsstaden. Syftet med bostadsmässan är att visa upp goda exempel på hur byggnader och byggda miljöer kan anpassas till en kretsloppsanpassad hållbar utveckling med beaktande också av de väsentliga tekniska egenskapskraven i byggproduktivet.

Arbetet med förberedelserna för bostadsmässan fortskrider. I första etappen av den nya stadsdelen i Västra Hamnen i Malmö beräknas i dagsläget 700 lägenheter stå klara när mässan öppnas den 11 maj 2001. Av dessa lägenheter kommer 75 att visas för allmänheten. Nämnas kan också att ett – för bostadsmässor – unikt tillfälligt utställningsområde på 80 000 m² kommer att skapas i direkt anslutning till det nya bostadsområdet.

Ytterligare ett syfte med bostadsmässan är att skapa debatt om bygg- och bostadsfrågor på europeisk nivå under Sveriges ordförandeskap i EU. Mässan skulle kunna betecknas som det största publika EU-evenemanget under år 2001. Därför engageras arkitekter, konstnärer, företag och institutioner från hela Europa i mässan. Såväl i den permanenta bebyggelsen som i tillfälliga utställningar. Den europeiska dimensionen markeras särskilt av den s.k. europeiska byn bestående av 20–25 småhus. Chefen för Miljödepartementet har bjudit in 29 länder runt om i Europa att delta i bostadsmässan genom att uppföra ett hus i den europeiska byn. Avsikten med byn är att demonstrera produktionsmetoder, traditioner, arkitektur, material m.m. som används i de deltagande länderna. Ett av huvudsyftena med den europeiska byn är att bidra till att påskynda introduktionen av byggproduktivet och en väl fungerande inre marknad på byggområdet med lägre bygg- och boendekostnader samt därmed skapa fler arbetstillfällen.

I budgetpropositionen för innevarande budgetår angavs att staten bör ställa medel till förfogande inom en ram av totalt 30 miljoner kronor för bidrag till vissa gemensamma kostnader i samband med mässarrangemangen t.ex. mässhallar och utställningar m.m. Det statliga bidraget får inte tas i anspråk för att täcka kostnader för att uppföra bostadshus samt normala investeringar i infrastruktur. Vidare angavs som villkor för ett statligt bidrag dels att mässan genomförs, dels att näringslivet och EU vardera för samma ändamål bidrar med minst lika stort belopp som staten. Medlen kommer att behöva betalas ut under en treårsperiod.

För budgetåret 1999 anvisade riksdagen totalt 20 miljoner kronor under anslaget Internationellt samarbete avseende bl.a. kostnader för den europeiska bostadsmässan.

Regeringen vill beträffande de nämnda villkoren för statens bidrag till bostadsmässan för riksdagen anmäla följande. Vad gäller de förutsatta bidragen från EU och näringslivet så kan för

närvarande noteras att näringslivet uppfyller sin del. Medel från EU däremot kommer att behöva sökas från flera anslag och betalas ut successivt med början under år 2000. Detta betyder att statens bidrag kommer att börja betalas ut under år 1999 utan att motsvarande belopp finns tillgängligt från EU.

Utbetalningar av medel bedöms dock vara störst under andra halvåret 2000 och i början av år 2001.

Habitat II-konferensen i Istanbul år 1998 och genomförandet av Habitatagendan kommer våren 2001 att följas upp vid ett extra möte med

generalförsamlingen i FN. Detta sammanfaller med det svenska ordförandeskapet i EU och medför att det är Sverige som skall leda förberedelserna inom EU samt föra EU:s talan i generalförsamlingen.

Slutsatser

Regeringen föreslår att sammanlagt 20 miljoner kronor anvisas för internationellt samarbete år 2000.

5 Geoteknik

5.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar Statens geotekniska institut (SGI). Institutet är en uppdragsmyndighet och har ett sektorsövergripande ansvar för geoteknikfrågor. Detta innebär att SGI skall upprätthålla och utveckla kunskap inom området samt tillhandahålla geoteknisk kunskap och rådgivning till statliga myndigheter med ansvar för olika områden med koppling till miljö, infrastruktur, fysisk planering och byggande samt till övriga aktörer inom branschen. Institutet har ett särskilt ansvar för ras- och skredfrågor.

Verksamheten vid SGI omsatte ca 63 miljoner kronor år 1998 och antalet anställda var 85 personer.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

SGI:s verksamhet år 1998 har karakteriserats av att

- samhällets behov av insatser på ras och skredområdet har varit större än planerat,
- resursförstärkningar och kompetensuppbyggnad inom nya områden som institutet tilldelats,
- ökad uppdragverksamhet för speciella utredningar vid infrastrukturutbyggnad och inom markmiljöområdet.

Under år 1999 kommer SGI att ta igen eftersläpningen som uppstått inom FoU-verksamheten, medan uppdragverksamheten kommer att ha mindre omfattning än tidigare år.

Det ekonomiska utfallet för år 1998 visar ett överskott på ca 500 000 kronor för uppdragsverksamheten.

Prioriteringar

Det är viktigt att SGI:s myndighetsroll inom ras- och skredområdet vidmakthålls. SGI bör påbörja det prototyparbete som institutet föreslagit om skredriskkartor. SGI bör också sträva efter en större internationalisering genom ökat deltagande i internationella samarbetsgrupper bl.a för att samordna regelverk i Sverige med EU samt ett ökat deltagande i EU-forskningen.

5.2 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverkets (RRV:s) revisionsberättelse för år 1998 innehåller inte några anmärkningar gällande SGI.

5.3 Anslag

B1 Statens geotekniska institut

Tabell 5.1 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	21 931	Anslags-sparande	3 046
1999	Anslag	23 012	Utgifts-prognos	25 000
2000	Förslag	24 078		
2001	Beräknat	24 448 ¹		
2002	Beräknat	24 843 ²		

¹ Motsvarar 24 078 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 24 078 tkr i 2000 års prisnivå.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar att anslagsförbrukningen understiger tillgängliga medel med ca 3 miljoner kronor. Anslagssparandet förklaras med att det under åren 1997 och 1998 inträffade flera ras och skred som krävde omfattande insatser av SGI som ansvarig myndighet. Detta innebar att institutet har fått omprioritera verksamhet och resurser omfördelades från anslagsfinansierad verksamhet inom FoU-området som inte kunnat fullföljas som planerat. SGI planerar att under det kommande året ta igen den eftersläpning som detta orsakat. SGI:s prognos för år 1999 pekar på att merparten av anslagssparandet från år 1998 kommer att tas i anspråk.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

SGI hade för år 1998 en omsättning på 62,9 miljoner kronor varav intäkter på uppdrag uppgår till 41 miljoner kronor (65 %). Verksamhetens totala resultat visar ett mindre överskott.

Inom myndighetsverksamheten har arbetet under året inriktats på att biträda räddningstjänsten när ras och skred inträffat eller befaras samt att på olika sätt förebygga ras och skred. Under året har ett antal mindre skred och ras inträffat. Institutet har i uppdrag att övervaka stabiliteten i Göta älvdalen i samråd med länsstyrelser, kommuner och Sjöfartsverket. SGI har medverkat i länsstyrelsernas behandling av plan- och byggärenden, huvudsakligen i Västra Göta-lands län.

Ärendena har också bl.a. innehållit granskning av förstärkningsåtgärder och ny detaljplan i Ödesby, Vagnhärad.

Inom verksamhetsområdet tillämpad forskning och kunskapsuppbyggnad har bl.a. gjorts en vetenskaplig studie av skredet i Vagnhärad för att närmare beskriva orsakerna till skredet och presentera förslag till hur liknande händelser skall kunna undvikas i framtiden. SGI utvecklar också nya system för riskvärdering av stabilitet i naturliga jordslänter i olika geologiska miljöer.

Inom SGI:s uppdragsverksamhet har forskning och utveckling bedrivits för att med olika metoder stabilisera mark med kalkcementpelare. Ett annat forskningsområde är att med GIS (geografiska informationssystem) kartera skredriskområden. Användning av restprodukter, t.ex. kolaska, träaska, slagg och återvunna

avfallsmaterial har studerats inom mark- och anläggningssektorn. Ett viktigt forskningsfält är att ta fram kriterier för hur restprodukterna får användas.

Inom informationsverksamheten har SGI förmedlat kunskap genom kurser och konferenser samt metodbeskrivningar och handböcker. Dessutom har databasen SGI-Line gjorts internationellt tillgänglig via Internet.

Rådgivning till branschen omfattar bl.a. efterbehandling av bensinstationer, rådgivning i samband med byggnation av tunnlar, vägar och järnvägar i Öresundsregionen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.2 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998	40 988	40 501	487
(varav tjänsteexport)			
Prognos 1999	36 100	39 920	-3 820
(varav tjänsteexport)			
Budget 2000	41 000	41 000	0
(varav tjänsteexport)			

För år 1999 pekar SGI:s prognos på ett underskott i uppdragsverksamheten med ca 3,8 miljoner kronor med anledning av särskilda satsningar på kvalitet och miljöledning samt administrativa system.

Slutsatser

Måluppfyllelsen är större på uppdragsverksamheten än på den anslagfinansierade delen. Det beror på att en omprioritering av verksamheten har skett på grund av flera inträffade ras och skred under åren 1997 och 1998 som krävt akuta insatser och som inneburit att vissa myndighetsuppgifter försenats. Inför år 2000 är det viktigt att den eftersläpning som skett under året 1998 inom områdena kvalitetsvärdering och riskvärdering hämtas igen. SGI skall också inom ramen för anslagsverksamheten utarbeta förslag till skredriskkartor i samarbete med Sveriges geologiska undersökningar och Lantmäteriverket och redovisa dessa senast 30 december 2000. Den

plan för kompetensförsörjning som framtagna av SGI skall fullföljas.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 956 000 kronor. Anslaget för år 2000 har beräknats enligt följande:

Tabell 5.3 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	23 012
Pris- och löneomräkning	110
Justering av premier	956
Förslag 2000	24 078

6 Länsstyrelserna m.m.

6.1 Omfattning

Verksamhetsområdet Länsstyrelserna m.m. omfattar anslaget C1 Länsstyrelserna m.m. och anslaget C2 Regionala självstyrelseorgan.

Länsstyrelsernas övergripande mål är att länen skall utvecklas på ett sådant sätt att de nationella målen får genomslag samtidigt som hänsyn tas till olika regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelserna har en bred verksamhet som omfattar flertalet politikområden. Verksamheten återfinns inom nedanstående verksamhetsgrenar.

1. Regionalekonomi, näringslivsutveckling och konkurrens (Regionalekonomi; utgiftsområde 19, Konkurrensfrämjande; utgiftsområde 24, Utbildningsfrågor; utgiftsområde 16)
2. Kommunikationer (utgiftsområde 22)
3. Lantbruk (utgiftsområde 23)
4. Rennäring m.m. (utgiftsområde 23)
5. Fiske (utgiftsområde 23)
6. Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (utgiftsområde 23)
7. Naturvård och miljöskydd (utgiftsområde 20)
8. Planväsende, hushållning med mark och vatten (utgiftsområde 18)
9. Kulturmiljö (utgiftsområde 17)
10. Social omvårdnad (utgiftsområde 9)
11. Civilt försvar och räddningstjänst m.m. (utgiftsområde 6)
12. Bostadsfinansiering (utgiftsområde 18)

13. Jämställdhet (utgiftsområde 14)

14. Allmän förvaltning (utgiftsområde 18)

Till verksamhetsgrenen Allmän förvaltning hör ärenden som inte kan hänföras till någon annan verksamhetsgren, såsom registrering av stiftelser, lönegarantiärenden, jakt- och viltvårdsärenden, lotteriärenden etc.

Det pågår en försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning mellan stat och kommun i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län. Försöksverksamheten som inleddes den 1 juli 1997 i Kalmar, Gotlands och Skåne län och den 1 januari 1999 i Västra Götalands län, avslutas vid utgången av år 2002 (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77). Syftet med försöksverksamheten är att utveckla former för en fördjupad demokratisk förankring av det regionala utvecklingsarbetet.

I Kalmar län är ett regionförbund regionalt självstyrelseorgan. På Gotland har kommunen anförtrots ansvaret. I Skåne och Västra Götalands län är de nybildade landstingen självstyrelseorgan.

Försöksverksamheten innebär att det regionala självstyrelseorganet i respektive län från länsstyrelserna övertagit det regionala utvecklingsansvaret, ansvaret för frågor om länsplaner för regional infrastruktur samt beslutanderätten över användningen av regionalpolitiska och andra utvecklingsmedel. I Kalmar, Gotlands och Skåne län har självstyrelseorganen från Statens kulturråd övertagit befogenheten att besluta om fördelningen av vissa statsbidrag till regionala kulturinstitutioner.

I Gotlands län påbörjades den 1 januari 1998 en försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning. Försöket innebär att länsarbets-

nämnden och skogsvårdsstyrelsen inordnats i länsstyrelsen.

Regeringen har tillkallat en parlamentarisk regionkommitté, PARK, med uppgift att dels följa upp och utvärdera försöksverksamheten, dels utforma vissa förslag om den framtida regionala organisationen (dir. 1997:80). Kommittén skall redovisa sina överväganden och förslag senast den 1 oktober 2000. I den del av uppdraget som avser överväganden om den statliga länsförvaltningens struktur och uppgifter har en delredovisning skett i december 1998 i ett betänkande, Regional frihet och statligt ansvar - en principiell diskussion (SOU 1998:166).

Regeringen konstaterar att formerna för arbetet med de överförda uppgifterna har utvecklats. Det finns dock skillnader i de olika försökslänen beroende på försökens karaktär och starttid.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
1 696	1 778	1 820	1 819	1 839	1 858

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Regeringens bedömning är att tillfredsställande resultat inom verksamhetsområdet har uppnåtts i förhållande till de mål som formulerats. En bedömning av resultatet inom de olika områdena redovisas i budgetpropositionen under respektive utgiftsområde. En samlad bedömning vad gäller länsstyrelserna redovisas i avsnitt 6.4.

Den parlamentariska kommittén PARK följer och utvärderar försöksverksamheten.

Det ekonomiska utfallet redovisas under avsnitt 6.4 och 6.5.

Förändringar

Den 1 januari 1999 utvidgades försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning till att omfatta även Västra Götalands län. Samtidigt inrättades särskilda miljöprövningsdelegationer vid samtliga länsstyrelser.

Prioriteringar

Regeringens prioriteringar framgår av respektive utgiftsområde.

6.3 Revisionens iakttagelser

Länsstyrelserna i Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Jämtlands och Västernorrlands län har av Riksrevisionsverket, RRV, erhållit revisionsberättelse med invändning. I RRV:s årliga rapport till regeringen redovisas dessa revisionsinvändningar tillsammans med de iakttagelser som RRV gjort inom verksamhetsområdet. Revisionens iakttagelser och regeringens bedömning redovisas under anslagsavsnitten 6.4 och 6.5.

6.4 Anslag

C1 Länsstyrelserna m.m.

Tabell 6.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
1998	Utfall	1 683 692		77 897
1999	Anslag	1 757 893	Utgifts- prognos	1 800 000
2000	Förslag	1 798 370		
2001	Beräknat	1 817 676 ¹		
2002	Beräknat	1 836 979 ²		

¹ Motsvarar 1 790 742 tkr i 2000 års prisnivå.

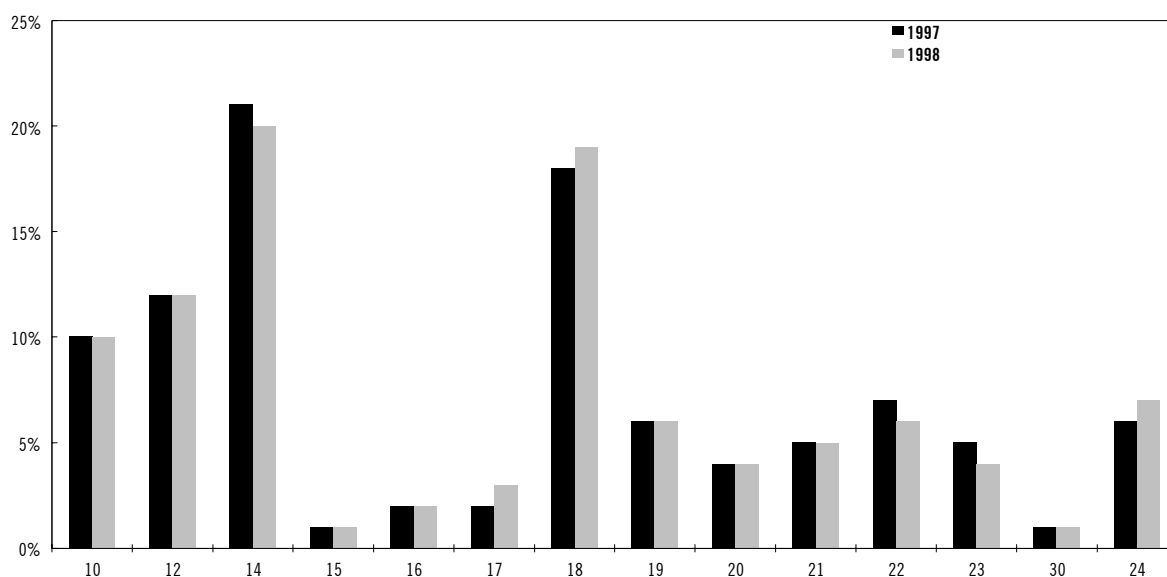
² Motsvarar 1 782 078 tkr i 2000 års prisnivå.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

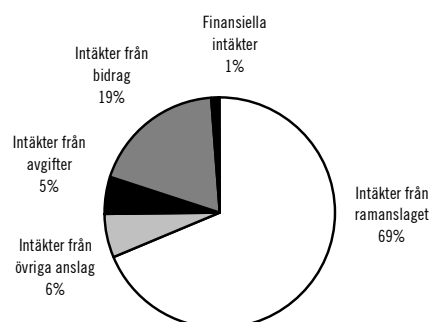
I det följande redovisas länsstyrelsernas resultat och finansiella ställning samt regeringens bedömning härav.

Den närmare bedömningen av länsstyrelsernas resultat inom de olika verksamhetsgrenarna redovisas i budgetpropositionen under respektive utgiftsområde.

Diagram 6.1 Ramanslagets fördelning på verksamhetsgrenar 1997- 1998 (samtliga länsstyrelser)

10=regional ekonomi, näringslivsutveckling och konkurrens, 12=kommunikationer, 14=lantbruk, 15=rennäring m.m., 16=fiske, 17=livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor, 18=naturvård och miljö, 19=planväsende, hushållning med mark och vatten, 20=kulturmiljö, 21=social omvårdnad, 22=civilt försvar och räddningstjänst m.m., 23=bostadsfinansiering, 30=jämställdhet, 24=allmän förvaltning

Av länsstyrelsernas totala finansiering härrör cirka 70 % från anslaget C1 Länsstyrelserna m.m.. Budgetåret 1998 minskade länsstyrelserna sina utgifter med 91 miljoner kronor på detta anslag. Samma år översteg medelsförbrukningen de tilldelade medlen för verksamheten med 26 miljoner kronor. Detta möjliggjordes genom att länsstyrelserna kunde utnyttja ett ackumulerat anslagssparande. Totalt hade länsstyrelserna vid utgången av 1998 ett anslagssparande om 72 miljoner kronor, vilket motsvarar 4 % av tilldelade medel. Motsvarande belopp 1996 var 10 %. Det innebär att anslagssparandet minskat med mer än hälften på tre år. Länsstyrelsernas prognoser som inlämnades i augusti tyder på att det ackumulerade anslagssparandet kommer att minska ytterligare under 1999.

Diagram 6.2 Länsstyrelsernas finansiering

Vid utgången av 1998 var drygt 4 600 personer anställda vid länsstyrelserna, varav cirka 3 600 tillsvidareanställda. Antalet tillsvidareanställda minskade, medan antalet visstidsanställda ökade under året. Könsfördelningen var fortsatt relativt jämn. Andelen anställda med eftergymnasial utbildning ökade något och uppgick i slutet av 1998 till cirka 55 %. Åldersstrukturen karaktäriserades fortfarande av att en stor andel, cirka 25 %, var över 55 år, medan endast 11 % var under 35 år. Inom vissa länsstyrelser är cirka en tredjedel av de tillsvidareanställda 55 år eller äldre. Länsstyrelsernas ekonomiska situation medger inte att dubbla kompetenser under en övergångsperiod byggs upp för att möta framtida kompetensförluster. Försök med traineeutbild-

ning har initierats på några håll, i vissa fall i samarbete med länsarbetsnämnden.

Länsstyrelserna finansieras med såväl anslaget 18 C1 Länsstyrelserna m.m. som sakanslag och andra medel. Prioriteringarna mellan de olika verksamhetsgrenarna varierar mellan länsstyrelserna beroende på skilda förhållanden i länen. Ökade satsningar har gjorts inom verksamhetsgrenen Naturvård och miljöskydd, främst beroende på förberedelserna för införandet av miljöbalken den 1 januari 1999. Även kostnaderna för verksamhetsgrenen Allmän förvaltning har ökat, främst till följd av länsstyrelsernas uppgifter i samband med riksdagsvalet. Länsstyrelsernas redovisningar av användningen av de samlade medlen visar också att satsningarna inom verksamhetsgrenen Lantbruk fortsätter att öka. Skälet till ökningen är bl.a. komplexiteten i regelsystemet vad gäller EU:s jordbrukarstöd och kraven på utökade kontroller. Av årsredovisningarna framgår vidare att främst Civilt försvar och räddningstjänst m.m. samt Bostadsfinansiering är verksamhetsgrenar som resursmässigt har påverkats av neddragningar till följd av besparingskrav eller minskade uppgifter. I likhet med föregående år redovisar länsstyrelserna att besparingskraven medfört dels minskad tillsyn inom flera verksamhetsgrenar, dels resulterat i längre handläggningstider. För år 1999 har dock länsstyrelserna tillförts särskilda resurser för att förstärka tillsynen inom verksamhetsgrenarna Naturvård och miljöskydd samt Social omvårdnad.

Länsstyrelserna redovisar för varje verksamhetsgren en bedömning av tillståndet i länet vid början av året, prioriteringar och viktigare insatser under året samt en bedömning av resultatet av insatserna. Redovisningarna har stadigt utvecklats och kedjan tillstånd-insatser-resultat kan följas på ett alltmer tydligt sätt.

Regeringens samlade bedömning är att länsstyrelserna i huvudsak har åstadkommit ett tillfredsställande resultat i förhållande till de mål som har formulerats för verksamheten, såväl generella som för respektive verksamhetsgren. Utvecklingen av det sektorsövergripande arbetet har fortsatt, bl.a. föranlett av arbetet med tillväxtavtalen inom den regionala näringspolitiken och IT-omställningen inför skiftet till år 2000. Främjandet av en ekologiskt hållbar utveckling har bl.a. skett genom framtagandet av strategier för regional miljö, STRAM. Hälften av länsstyrelserna har infört eller håller på att införa miljöledningssystem för att integrera miljöhänsyn i all sin verksamhet och för att miljöanpassa sin upp-

handling. Vidare uppvisar länsstyrelserna i allmänhet ett målmedvetet arbete med att främja ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten. Länsstyrelserna redovisar också en rad insatser som främjar en korrekt och enhetlig rättstillämpning.

Utvecklingsfrågor

Styrningen och resultatuppföljningen inom länsstyrelseområdet är komplex då verksamheten omfattar många utgiftsområden. Ett fortlöpande arbete bedrivs därför i syfte att utveckla den samordnade styrningen och uppföljningen av länsstyrelsernas verksamhet. Vidare ges stöd till och genomförs utvecklingsinsatser för att främja en effektivare verksamhet vid länsstyrelserna, t.ex. kompetensutvecklingsinsatser. Arbetet sker såväl löpande som i projektform och i nära samverkan med länsstyrelserna och berörda departement. Som stöd för utvecklingsarbetet finns vid Finansdepartementet ett särskilt Utvecklingsråd för länsstyrelsefrågor. I rådet, som leds av statssekreteraren med ansvar för länsstyrelsefrågor, ingår fyra landshövdingar.

En av de viktigare insatserna för att förbättra styrning och uppföljning är det pågående projekt som syftar till samordning av regeringens styrning och uppföljning av länsstyrelserna och övriga myndigheter inom respektive verksamhetsgren. I syfte att förbättra möjligheterna till uppföljning av länsstyrelsernas resultat har principer för en enhetlig redovisning av verksamhet och ekonomi tagits fram och en samverkansgrupp för redovisningsfrågor bildats. En modell för resultatinformation har utvecklats och framtagande av nyckeltal och andra resultatindikatorer inom olika verksamhetsområden pågår. Vidare har former för och innehåll i mål- och resultatdialogen mellan Regeringskansliet och länsstyrelserna vidareutvecklats.

Regeringen uppdrog genom beslut den 25 februari 1999 åt länsstyrelserna att i samverkan med Svenska kommunförbundet, Lantmäteriverket, Boverket och ett stort antal kommuner genomföra en utbildning i geografiska informationssystem, GIS. Utbildningen är inriktad mot området samhällsplanering. Satsningen görs med sikte på ett teknikskifte hos länsstyrelser och kommuner.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	149 000	124	124	0
Prognos 1999	145 000	120	120	0
Budget 2000	150 000	120	120	0

De avgiftsintäkter som redovisas mot inkomsttitel och som länsstyrelserna inte får disponera utgörs bl.a. av ansökningsavgifter enligt avgiftsförordningen, såsom miljöskyddsavgifter, lotteriavgifter, avgifter för tillsyn och registrering av stiftelser. De avgifter som får disponeras utgörs av avgifter för tillstånd och tillsyn av pantbanker.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Länsstyrelserna i Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Jämtlands och Västernorrlands län har av RRV erhållit revisionsberättelse med invändning. Invändningarna beror på

- brister i den interna kontrollen,
- brister i underlagen för den information som länsstyrelserna lämnar i årsredovisningen,
- att årsredovisningen innehåller felaktig information eller att redovisningen strider mot gällande redovisningsprinciper,
- att den till regeringen överlämnade årsredovisningen inte överensstämmer med den version som beslutats av styrelsen.

Av länsstyrelsernas svar till regeringen med anledning av revisionen framgår de åtgärder som vidtagits eller planeras, för att rätta till de brister RRV påtalat. Åtgärderna avser främst utvecklade rutiner och förstärkt ekonomiadministrativ kompetens. Regeringen godtar de åtgärder länsstyrelserna redovisar och kommer att följa utvecklingen.

Inom Regeringskansliet kommer det, bl.a. mot bakgrund av revisionens iakttagelser och synpunkter, att i det fortsatta arbetet läggas särskild vikt vid kvalitetsutveckling vid länsstyrelserna. I samband med att vissa länsstyrelser ges ett ökat ansvar för genomförande av EG:s

strukturfondsprogram kommer också frågan om internrevision vid länsstyrelserna att behandlas.

RRV har vidare granskat handläggningen av EG:s arealstöd. Granskningen visar att det finns stora skillnader mellan länsstyrelsernas administrativa effektivitet. RRV anser att åtgärder bör vidtas för att minska dessa skillnader.

För att underlätta jämförelser av länsstyrelsernas handläggning har gemensamma redovisningsprinciper tagits fram av en samverkansgrupp bestående av bl.a. företrädare för Ekonomistyrningsverket (ESV) och länsstyrelserna. Vidare har Statens jordbruksverk bemyndigats att meddela föreskrifter för länsstyrelsernas handläggning av stödärenden. Regeringen bedömer att skillnaderna mellan länen därmed kommer att minska.

RRV har i den årliga rapporten (1999) föreslagit att länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands och Västerbottens län, får i uppdrag att utföra inventeringar av anläggningar i fjällvärlden. RRV har uppmärksammat att Länsstyrelsen i Norrbottens län bedriver ett projekt, som bl.a. syftar till att inventera tillgångarna.

De länsstyrelser som av RRV föreslås få uppdraget har tidigare bedrivit ett sådant inventeringsarbete. Anläggningarna är i allmänhet inte redovisade som tillgångar för staten. Frågan om hur tillgångarna skall redovisas bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Slutsatser

Till följd av sammanläggningen av länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Skaraborgs samt Älvsborgs län till *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* beräknas anslaget minska med 10 miljoner kronor i enlighet med tidigare beslut (prop. 1997/98:1, utg.omr. 18, bet. 1997/98 BoU1, rskr. 1997/98:77).

Regeringen har i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1998/99:100 utg.omr. 18, bet. 1998/99:FiU27, rskr. 1998/99:249) presenterat en *besparing* på länsstyrelseanslaget fr.o.m. år 2000. I enlighet härmed beräknas anslaget minska med 10 miljoner kronor.

För år 1999 tillfördes anslaget C1 Länsstyrelserna m.m. 10 miljoner kronor för förstärkt *miljötillsyn*. För år 2000 beräknas ytterligare 5 miljoner kronor tillföras ramanslaget för samma ändamål. Den sammanlagda förstärkningen om 15 miljoner kronor beräknas ligga fast för år 2001 respektive 2002.

För år 2000 planeras en fortsättning av den ovan beskrivna nu pågående *GIS-utbildningen* som länsstyrelserna bedriver tillsammans med Lantmäteriverket, Boverket och ett stort antal kommuner. För detta ändamål beräknas 6 miljoner kronor engångsvis för år 2000. I 1998 års ekonomiska vårproposition, där den treåriga utbildningssatsningen presenterades, föreslog regeringen att det engångsvis för år 2001 skulle avsättas 8,5 miljoner kronor.

Den *körkortslag* (1998:488) som trädde i kraft den 1 oktober 1998 medförde flera nya arbetsuppgifter för länsstyrelserna. I budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:BoU1, rskr. 1998/99:59) tilldelades länsstyrelserna 9 miljoner kronor för år 1999 och 7,2 miljoner kronor beräknades fr.o.m. år 2000. För att kunna fastställa resursbehovet efterföljande år har Vägverket i samråd med vissa länsstyrelser på regeringens uppdrag utrett vilka kostnader som författningsändringarna medfört hos länsstyrelserna. Det totala resursbehovet för länsstyrelserna har beräknats till 13,3 miljoner kronor, varför länsstyrelseanslaget beräknas tillföras ytterligare 6,1 miljoner kronor fr.o.m. år 2000.

Med anledning av att vissa andra arbetsuppgifter, bl.a. *förlustanmälan av körkort*, övergått från länsstyrelserna till Vägverket överförs 720 000 kronor från länsstyrelseanslaget till utgiftsområde 22 anslaget A 2 Vaghållning och statsbidrag.

Genom riksdagens beslut om infrastrukturriktning för framtida transporter (prop. 1996/97:53, bet. 1996/97:TU7, rskr. 1996/97:174) har länsstyrelserna, och i försökslänen de regionala självstyrelseorganen, fått en utvidgad roll och ett större ansvar vad gäller *länsplaner för regional transportinfrastruktur*. Regeringen gav därför SIKÄ, Statens institut för kommunikationsanalys, i uppdrag att utreda omfattningen av dessa arbetsuppgifter. Resultatet visar på ett utökat resursbehov. Länsstyrelseanslaget beräknas tillföras drygt 1,6 miljoner kronor fr.o.m. år 2000.

Genom riksdagens beslut om staten och trosamfunden (prop. 1998/99:38, bet. 1998/99:KU18, rskr. 1998/99:176) upphör länsstyrelsernas administration av *kyrkovalen*. Till följd härav beräknas länsstyrelseanslaget minska med 1,3 miljoner kronor fr.o.m. år 2000.

Från år 2000 föreslår regeringen att anslaget *F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet* inom utgiftsområde 4 avvecklas. Länsstyrelserna har tidi-

gare haft möjlighet att rekvirera medel från anslaget för vissa ändamål. Regeringen anser därför att medel skall tillföras länsstyrelserna. Länsstyrelseanslaget beräknas tillföras 2,3 miljoner kronor fr.o.m. år 2000.

Regeringen har i propositionen om Vissa alkoholfrågor m.m. (1998/99:134) föreslagit att de särskilda *partihandelstillstånden* upphör den 1 januari 2000. Förslaget innebär bl.a. att länsstyrelsens arbetsuppgifter med tillstånden upphör. Under förutsättning att riksdagen godkänner regeringens proposition beräknas länsstyrelseanslaget minska med 5 miljoner kronor fr.o.m. år 2000.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 51 035 000 kronor.

Pris- och löneomräkning av anslagen till myndigheternas förvaltningskostnader behandlas i volym 1, avsnitt 7.1 Utgifternas fördelning på utgiftsområden.

I likhet med tidigare år bör enligt regeringens bedömning länsstyrelserna få disponera medel för att täcka ökade administrativa kostnader för arbetet med *miljöprogrammet inom jordbruket*.

I budgetpropositionen utgiftsområde 19 föreslår regeringen att länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen, i de län där strukturfundsprogram genomförs, får använda anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder för att täcka utgifter för *strukturfundsadministrationen*.

Mot denna bakgrund beräknas anslaget till 1 798 370 000 kronor för år 2000.

Länsstyrelseanslaget för år 2000 har beräknats enligt följande:

Tabell 6.4 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	1 757 893
varav engångsvis för 1999:	
Miljöprövningsdelegationer	7 000
GIS-utbildning	7 000
Tekniska justeringar:	
Lokaljustering	-5 873
Pris- och löneomräkning	17 564
Justering av premier	51 035
Överföringar till länsstyrelseanslaget:	
Förstärkt miljötillsyn	5 000
GIS-utbildning, engångsvis	6 000
Körkortslag	6 100
Regional transportplanering	1 624
Div. kostnader för rättsväsendet	2 300
Överföringar från länsstyrelseanslaget:	
Neddragning Länsstyrelsen i Västra Götalands län	-10 000
Besparing	-10 000
Förlustanmälan körkort	-720
Administration kyrkoval	-1 300
Partihandelstillstånd	-5 000
Del av pris- och löneomräkning till C2	-202
Medel till Riksarkivet för vissa länsstyrelser arkiv	-251
Förslag 2000	1 798 370

För riksdagens kännedom redovisas den fördelning som regeringen avser att besluta, om riksdagen godkänner medelsberäkningen för anslaget C1 Länsstyrelserna m.m..

Tabell 6.5 Ramanslagets fördelning på ramposter för år 2000

Tusental kronor

Länsstyrelse	
Stockholms län	191 844
Uppsala län	60 052
Södermanlands län	59 754
Östergötlands län	77 571
Jönköpings län	67 552
Kronobergs län	55 660
Kalmar län	58 887
Gotlands län	38 354
Blekinge län	49 752
Skåne län	171 665
Hallands län	59 514
Västra Götalands län	247 104
Värmlands län	71 074
Örebro län	65 707
Västmanlands län	61 209
Dalarnas län	73 702
Gävleborgs län	68 718
Västernorrlands län	76 955
Jämtlands län	62 088
Västerbottens län	78 291
Norrbottnens län	96 252
Utvecklingsinsatser m.m. ⁴	6 664
Summa	1 798 370

⁴ Av ramposten 22 avser 6 miljoner kronor utbildningsinsatser för länsstyrelser och kommuner med syfte att åstadkomma en ökad användning av GIS.

6.5 Anslag

C2 Regionala självstyrelseorgan

Tabell 6.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	12 680	Anslags-sparande	-
1999	Anslag	20 466	Utgifts-prognos	20 466
2000	Förslag	21 072		
2001	Beräknat	21 072		
2002	Beräknat	21 072		

Anslaget avser medel för förvaltningskostnader hos regionförbundet i Kalmar län, Skåne läns landsting, Västra Götalands läns landsting samt Gotlands kommun med anledning av den försöksverksamhet som regleras i lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning.

Regeringens överväganden

Fram till utgången av år 2002 pågår en försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning mellan stat och kommun i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län. Syftet är att utveckla former för en fördjupad demokratisk förankring av det regionala utvecklingsarbetet.

I Kalmar län är ett regionförbund regionalt självstyrelseorgan. På Gotland har kommunen anförtratts ansvaret. I Skåne län respektive Västra Götalands län är landstinget regionalt självstyrelseorgan.

Försöket innebär att det regionala självstyrelseorganet i respektive län från länsstyrelserna övertagit det regionala utvecklingsansvaret och vissa andra statliga uppgifter.

Regeringen har tillkallat en parlamentarisk regionkommitté, PARK, med uppgift att dels följa upp och utvärdera försöksverksamheten, dels utforma vissa förslag om den framtida regionala organisationen (dir. 1997:80). Kommitténs arbete skall vara avslutat hösten 2000.

Den parlamentariska kommittén PARK presenterade i december 1998 delbetänkandet

Regional frihet och statligt ansvar - en principiell diskussion (SOU 1998:166). Betänkandet har remissbehandlats.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

RRV föreslår i sin årliga rapport (1999) att regeringen tilldelar RRV befogenheter som möjliggör en granskning av självstyrelseorganen. RRV anger att verket för närvarande saknar befogenhet att utföra granskning av de medel som beslutas av självstyrelseorganen.

Regeringen vill i detta sammanhang påpeka att självstyrelseorganen i likhet med annan kommunal verksamhet är föremål för en kommunal revision. Frågan om en utökning av RRV:s mandat till en granskning som även omfattar självstyrelseorganen bereds i Regeringskansliet och regeringen kommer att ta ställning till RRV:s förslag vid ett senare tillfälle.

Slutsatser

Regeringen föreslår att medel, motsvarande 202 000 kronor för att kompensera för pris- och löneförändringar, förs från anslaget C1 Länsstyrelserna m.m. till anslaget C2 Regionala självstyrelseorgan.

I försökslänen har de regionala självstyrelseorganen övertagit ansvaret för länsplaner för *regional transportinfrastruktur* från länsstyrelserna. Resultatet av regeringens uppdrag till SIKA, Statens institut för kommunikationsanalys, visar på ett utökat resursbehov. Anslaget C2 Regionala självstyrelseorgan beräknas tillföras 404 000 kronor fr.o.m. år 2000 för arbetet med länsplanerna.

Mot denna bakgrund beräknas anslaget till 21 072 000 kronor.

Anslaget till de regionala självstyrelseorganen har för år 2000 beräknats enligt följande:

Tabell 6.7 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	20 466
Pris- och lönekomensation	202
Regional transportplanering	404
Förslag 2000	21 072

7 Lantmäteriverksamhet m.m.

7.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar det statliga lantmäteriet och Statens va-nämnd.

Den 31 december 1998 var cirka 2 370 personer anställda inom det statliga lantmäteriet och 7 personer vid Statens va-nämnd.

Den nuvarande organisationen för det statliga lantmäteriet inrättades den 1 januari 1996.

Lantmäteriet består av Lantmäteriverket och länsvisa lantmäterimyndigheter. Lantmäteriverket är en central förvaltningsmyndighet för lantmäterimyndigheterna.

Verksamheten bedrivs i tre divisioner, nämligen

- Fastighetsbildning
- Landskaps- och fastighetsdata
- Uppdragsverksamhet, benämnd Metria

Uppdragsverksamhet skall hållas organisatoriskt skild från övrig verksamhet. Lantmäterimyndigheten i länet får mot avgift bedriva myndighetsservice som har ett naturligt samband med myndighetsutövningen. Tjänsteexport inom verksamhetsområdet bedrivs av det av staten helägda bolaget Swedesurvey AB, som i stor utsträckning anlitat personal från det statliga lantmäteriet.

7.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 7.1 Utgiftsutvecklingen

Tusental kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
407	433	411	424	423	430

Statens utgifter inom verksamhetsområdet avser huvudsakligen fasta kostnader (personal och lokaler) samt kostnader för utrustning.

Sammanfattande kommentarer till verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Lantmäteriverkets verksamhet har under de senaste åren bl.a. kännetecknats av ett mycket dåligt ekonomiskt resultat. Huvudförklaringar till detta har varit dels ett omfattande omstruktureringsarbete, dels problem i samband med införande av en ny arbetsprocess med IT-stöd inom fastighetsbildningsverksamheten. Det kan nu konstateras att Lantmäteriverkets ekonomiska resultat för år 1998 har förbättrats. Lantmäteriverket har således under år 1998 gjort framsteg i arbetet med att säkerställa ekonomisk, verksamhetsmässig och organisatorisk balans i verksamheten.

Ekonomiska problem kvarstår dock i första hand för den avgiftsfinansierade myndighetutövande förrättningsverksamheten men även inom den avgiftsfinansierade uppdragsverksamheten i Metria. Stora balanserade underskott belastar dessutom dessa båda verksamheter. Myndigheten utnyttjar vid utgången av år 1998 anslagskrediten med 23 miljoner kronor vilket innebär en minskning med 14 miljoner kronor jämfört med år 1997.

Förändringar

Den nya arbetsprocessen syftande till att samordna fastighetsbildning och fastighetsregistre-

ring har under år 1998 börjat tillämpas av alla statliga lantmäterimyndigheter.

Prioriteringar

En fortsatt huvuduppgift för Lantmäteriverket under år 2000 är att säkerställa ekonomisk balans i verksamheten, dvs. även inom hela den avgiftsfinansierade verksamheten. Arbetet med att uppnå minskade kostnader och handläggningstider inom förrättningsverksamheten genom introduktionen av den nya arbetsprocessen bör drivas med fortsatt hög prioritet. Vidare skall Lantmäteriverkets redovisningar till underlag för regeringens ekonomiska styrning av verksamheten förbättras och förtydligas.

7.3 Resultatbedömning

Tillståndet och utvecklingen inom området

Omstruktureringen av den statliga lantmäteriverksamheten har nu pågått sedan mitten av 1990-talet. En huvuduppgift för Lantmäteriverket under åren 1998 och 1999 är att säkerställa ekonomisk, verksamhetsmässig och organisatorisk balans inom myndigheten. Under år 1998 har Lantmäteriverket gjort framsteg i detta arbete. Verket har exempelvis under året uppnått ett positivt ekonomiskt resultat inom uppdragsverksamheten. Därmed återstår 39 miljoner kronor i gamla underskott. Utnyttjandet av anslagskrediten har minskat med 14 miljoner kronor under året.

De ekonomiska problemen var vid utgången av år 1998 fortsatt stora inom den myndighetsutövande förrättningsverksamheten. Förutsättningarna att hantera existerande problem inom denna verksamhet har dock under år 1998 förbättrats genom att den nya process syftande till att integrera fastighetsbildning och fastighetsregistrering har börjat tillämpas i hela organisationen, dvs. nu är rikstäckande. Detta projekt, Ny arbetsprocess, har dock drabbats av såväl förseningar som ökade kostnader. De positiva effekter, som förutsatts som ett resultat av detta arbete, har ännu inte kunnat redovisas av Lantmäteriverket.

Arbetet med att utveckla försörjningen med landskaps- och fastighetsinformation har under året i huvudsak fortsatt enligt fastslagna riktlinjer.

Effekter av de statliga insatserna

För den enskilde fastighetsägaren förstärker ett väl fungerande system för fastighetsindelningen äganderätten och skapar möjligheter att erhålla krediter på rimliga villkor. För staten ger fastighetssystemet bl.a. underlag för fastighetsbeskattning.

Register om fastigheter och geografiska data är en del av samhällets grundläggande informationsinfrastruktur. Lägesfaktorn är här en av samhällets viktigaste samordningsnycklar. Området utgör därmed också en viktig del i samhällets IT-utveckling. Geografisk information bör därför på ett så effektivt sätt som möjligt utnyttjas i samhället.

Insatserna inom informationsförsörjningsområdet har skapat ett bättre och ett mera tillgängligt beslutsunderlag för bl.a. miljöövervakning, samhällsplaneringsändamål, räddningstjänstinsatser, och transportplanering samt för försvaret. Till följd av att informationen tillhandahålls i digital form har förutsättningar skapats för en mer rationell ärendehantering inom olika samhällssektorer. Informationen kan kombineras med digital information från andra källor för analyser i s.k. geografiska informationssystem (GIS).

Tillgången till inte minst digital landskapsinformation har ökat. Informationen används också i ökande utsträckning inom den privata sektorn, bl.a. inom skogsnäringen, jordbruket och åkerinäringen.

Regeringens slutsatser

Regeringen bedömer att Lantmäteriverket under år 1998 har hanterat de strukturella problemen på ett tillfredsställande sätt. Betydande insatser har gjorts i arbetet med att skapa ekonomisk balans i verksamheten. Detta arbete behöver dock fortsätta med hög prioritet. De ekonomiska problemen m.m. inom förrättningsverksamheten var vid utgången av år 1998 särskilt stora. En ny arbetsprocess tillämpas nu i hela landet inom verksamhetsområdet fastighetsbildning. Därmed har nu förutsättningar skapats, förvisso med några års försening, att uppnå den ökade effektivitet

och totalt sett lägre kostnader som förutsatts. Verket hanterar även under år 1998 utvecklingen på området landskaps- och fastighetsinformation på ett tillfredsställande sätt. Lantmäteriverkets redovisningar till regeringen måste emellertid göras mer rättvisande samt kvalitetssäkras.

7.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har följande invändningar i revisionsberättelsen avseende Lantmäteriverkets årsredovisning för år 1998.

- Årsredovisningen ger ej rättvisande bild.
- Väsentliga poster i balansräkningen har redovisats på bristfälligt sätt och i strid mot gällande redovisningsprinciper.

Riksrevisionsverket har även i en särskild revisionspromemoria ställt till Lantmäteriverket framfört ett antal rekommendationer. Exempelvis framför verket att det är väsentligt för ledningens uppföljning och utvärdering av verksamheten att resultatredovisningen, mot bakgrund av att dokumentationen är behäftad med väsentliga brister, kvalitetssäkras. När det gäller den finansiella redovisningen saknas generellt bokslutsdokumentation av sådan beskaffenhet att dessa kan utgöra underlag för analys och bedömning av resultat- och balansräkningens poster. Lantmäteriverket har vidare, i strid mot gällande regelverk och fastställda redovisningsprinciper, avfört anläggningstillgångar, dock helt avskrivna, till ett anskaffningsvärde om ca 205 miljoner kronor från redovisningen i balansräkningen.

7.5 Anslag

D1 Lantmäteriverket

Tabell 7.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	402 164	Anslags-sparande	-22 430
1999	Anslag	427 890	Utgifts-prognos	405 000
2000	Förslag	417 755		
2001	Beräknat	416 576 ¹		
2002	Beräknat	422 697 ²		

¹ Motsvarar 410 255 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 409 755 tkr i 2000 års prisnivå.

Lantmäteriverkets totala omsättning uppgick år 1998 till 1 333 miljoner kronor.

För år 1998 redovisar Lantmäteriverket en förbrukning av anslaget med 402 miljoner kronor. Detta innebär att den utnyttjade anslagskrediten har kunnat minskas med ca 14 miljoner kronor till 23 miljoner kronor. En huvudförklaring till den förbättrade ekonomiska situationen är en generell kostnadsminskning i det statliga lantmäteriets verksamhet fördelade på alla slag av kostnader. Verksamheten belastades under år 1998 fortfarande av omställningskostnader. Dessa uppgick under året till 66 miljoner kronor. Prognosen för år 1999 innebär att amorteringen av ianspråktagen kredit kan fortsätta. Målsättningen här är att resterande anslagskredit ska amorteras under år 1999.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

De övergripande målen för det statliga lantmäteriet är att verka för en ändamålsenlig fastighetsindelning och en effektiv försörjning med grundläggande landskaps- och fastighetsinformation. Landskaps- och fastighetsinformationen skall tillhandahållas i den form, standard och aktualitet som tillgodoser angelägna samhällsbehov.

En utvärdering av verksamheten utifrån Lantmäteriverkets resultatredovisning för år 1998 är inte möjlig att utföra med nöjaktig säkerhet, vilket är en allvarlig brist.

Inom fastighetsbildningsverksamheten har arbetet med att integrera fastighetsbildning och fastighetsregistrering fortsatt under år 1998. Den nya arbetsprocessen, nu i drift inom alla länsmyndigheter, har bidragit till en kostnadsminskning med 44 miljoner kronor inom denna verksamhet. Rationaliseringseffekterna av integreringsarbetet under året har således inte varit obetydliga, men stora ekonomiska problem kvarstår inom verksamheten. Förutsatta minskningar av kostnader och handläggningstider som ett resultat av integreringsarbetet har ännu inte kunnat uppnås.

Inom verksamheten med landskaps- och fastighetsdata förutses en fortsatt snabb utveckling för användningen av integrerad grafisk- och registerinformation i geografiska informationssystem (GIS). Verksamheten enligt den gällande nioåriga produktionsplanen för landskapsinfor-

mation bedrivs, med några få mindre undantag, enligt denna plan. Lantmäteriverket har inte i av regeringen beslutad utsträckning upphandlat produktion i konkurrens. Verket utvärderar för närvarande effekterna av konkurrensupphandlingen.

Lantmäteriverket har gjort framsteg i det prioriterade arbetet med att hantera de stora strukturella och ekonomiska problem som belastat verksamheten under de senaste åren. Personalminskningen har fortsatt under året. Antalet anställda har minskat med 330 personer till 2 373 anställda. Av dessa är 301 uppsagda. Verksamheten totala kostnader har exempelvis minskat med 12 %, dvs. med 175 miljoner kronor. Av dessa utgör personalkostnader 128 miljoner kronor och lokalkostnader 18 miljoner kronor.

Stora ekonomiska problem kvarstår dock inom den avgiftsfinansierade förrättningsverksamheten. Underskottet under 1998 uppgår till drygt 25 miljoner kronor, vilket innebär en förbättring med 40 miljoner kronor jämfört med år 1997, samt det balanserade underskottet till hela 102,5 miljoner kronor.

Av verkets delårsrapport för första halvåret 1999 framgår bl.a. att den utnyttjade anslagkrediten bör vara amorterad vid årets slut. Inom den avgiftsfinansierade verksamheten uppvisar förrättningsverksamheten ett överskott på 5 miljoner kronor och uppdragsverksamheten inom Metria ett underskott på 11 miljoner kronor.

Avgiftsbelagd verksamhet bedrivs inom områdena fastighetsbildning, landskaps- och fastighetsinformation samt uppdragsverksamhet (Metria).

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 7.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998	233 494	586 008	585 449	559
Prognos 1999	242 000	588 000	571 000	17 000
Budget 2000	244 000	600 000	575 000	25 000

Tabell 7.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998	279 642	276 590	3 052
(varav tjänsteexport)	43 770	45 102	-1 332
Prognos 1999	268 000	268 000	0
(varav tjänsteexport)	34 000	35 800	-1 800
Budget 2000	300 000	290 000	10 000
(varav tjänsteexport)	50 000	48 000	2 000

Den avgiftsbelagda verksamhetens andel av den totala budgetomslutningen beräknas för år 1999 uppgå till knappt 70 %. Överskottet i den avgiftsbelagda verksamheten var 3,6 miljoner kronor under år 1998.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Regeringen har med anledning av Riksrevisionsverkets invändningar behandlat dessa i samband med den reguljära dialogen med myndigheten på olika nivåer. Det kan också konstateras att Lantmäteriverkets verksamhet under år 1998 har granskats på ett motsvarande sätt som ett tjänsteproducerande aktieföretag, dvs. på ett sätt som bättre överensstämmer med Lantmäteriverkets stora andel tjänsteproducerande verksamhet. Av Lantmäteriverkets redovisning av de åtgärder verket vidtagit eller kommer att vidta med anledning av Riksrevisionsverkets invändningar framgår, enligt regeringens uppfattning, att verket vidtar åtgärder som innebär att redovisningen följer ekonomiadministrativa regler och görs rättvisande samt att kommande årsredovisningar kvalitetssäkras. Regeringen bedömer därför för närvarande att Lantmäteriverket arbetar konstruktivt med dessa frågor. Detta arbete kommer att följas löpande av regeringen i nära kontakt med Riksrevisionsverket.

Slutsatser

Mot bakgrund av tillgänglig information, trots bristerna i verkets underlag för bedömning av verksamheten under år 1998, drar regeringen slutsatsen att Lantmäteriverkets verksamhet i

huvudsak har bedrivits i riktning mot de fastlagda riktlinjerna.

Lantmäteriverket har under året kommit långt i arbetet med att lösa de ekonomiska och strukturella problemen i verksamheten. Det är angeläget att effektiviseringen av fastighetsbildningsprocessen, bl.a. innebärande minskade kostnader och handläggningstider, drivs vidare med hög ambition. Regeringen bedömer att LMV måste fortsätta arbetet för att nå ekonomisk balans samt arbetet med att förbättra redovisningarna till regeringen.

Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp med uppdrag att analysera det allmännas ansvar för spridning av basinformation från den offentliga sektorn. Gruppens arbete syftar till att skapa beredningsunderlag för de frågor som fortfarande är olösta och arbetet skall redovisas den 1 december 1999.

Verksamhetens inriktning – att bidra till en effektiv och långsiktigt hållbar användning av Sveriges fastigheter, mark och vatten – och omfattning föreslås i huvudsak oförändrad för år 2000.

I anslaget är beräknat medel för den kartvårdsverksamhet Lantmäteriverket bedriver i Ånge.

Under åren 1998 till 2001 genomförs en särskild satsning för att stimulera en ökad användning av geografiska data och informationssystem (GIS) inom den offentliga sektorn. En utbildningssatsning riktas till länsstyrelser och kommuner. Programmet omfattar i övrigt bl.a. en satsning på standardisering och en vidareutveckling av Sveriges nationalatlas så möjligheterna med Internet tas till vara.

Verksamheten som bedrivs inom totalförsvarsfunktionen, landskaps- och fastighetsinformation, över vilken Lantmäteriverket är funktionsansvarig, syftar till att uppnå funktionsmålet och därmed en önskvärd förmåga vid utgång av försvarsbeslutsperioden. Under år 1998 har Lantmäteriverket mot bakgrund av detta genomfört ett flertal insatser. I dessa ingår exempelvis en regional funktionsövning i södra Sverige samt samverkan med samtliga totalförsvarsmyndigheter inom funktionen m.fl. insatser. Under år 1999 har verket prioriterat elförsörjningsåtgärder. Med anledning av detta bedömer regeringen att funktionen förmåga vid utgången av år 1998 är godtagbar.

Vid anslagsberäkningen har anslaget varaktigt minskat med 10 miljoner kronor. Vidare har regeringen bedömt det skäligt att tillfälligt minska

anslaget med 15 miljoner kronor med anledning av vissa ökade avgiftsintäkter inom verksamheten.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 11 752 000 kronor. Mot denna bakgrund beräknas anslaget för Lantmäteriverket till 417 755 000 kronor.

Tabell 7.5 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	427 890
Pris- och löneomräkning	3 113
Justering av premier	11 752
Neddragning	-25 000
Förslag 2000	417 755

Det kapital som Lantmäteriverket har disponerat för finansiering av omsättningstillgångar i den avgiftsfinansierade verksamheten har avvecklats under år 1999.

D2 Statens va-nämnd

Tabell 7.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	5 056	Anslags-sparande	496
1999	Anslag	5 447	Utgifts-prognos	5 900
2000	Förslag	6 721		
2001	Beräknat	6 823 ¹		
2002	Beräknat	6 931 ²		

¹Motsvarar 6 721 tkr i 2000 års prisnivå.

²Motsvarar 6 721 tkr i 2000 års prisnivå.

Statens va-nämnd handlägger mål enligt lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar samt enligt lagen (1981:1354) om allmänna värmesystem.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Det mål som gäller för Statens va-nämnd är att handläggningstiden under budgetåret 1998 skall

minskas så att 65 % av målen avgörs inom 10 månader och resten inom 16 månader.

Regeringen bedömer att Va-nämnden i allt väsentligt uppfyllt målen för verksamheten och även i övrigt bedrivit verksamheten på ett tillfredsställande sätt. Verksamhetens inriktning och omfattning föreslås oförändrad för år 2000.

Slutsatser

Från år 2000 föreslår regeringen att anslaget F7 Diverse kostnader för rättsväsendet inom utgiftsområde 4 avvecklas. Va-nämnden har tidigare haft möjlighet att rekvirera medel från anslaget. Regeringen anser därför att medel skall tillföras nämnden. Anslaget beräknas tillföras 17 000 kronor. Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen

har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 1 226 000 kronor. Mot denna bakgrund beräknar regeringen anslaget för Statens va-nämnd till 6 721 000 kronor.

Anslaget för år 2000 har beräknats enligt följande:

Tabell 7.7 Beräkning av anslaget år 2000

Anslag 1999	5 447
Pris- och löneomräkning	31
Justering av premier	1 226
Överfört från uo 4	17
Förslag 2000	6 721

8 Stöd till ekologisk omställning och utveckling

8.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar huvudsakligen stöd till kommuner enligt förordningen (1998:23) om statligt bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska omställningen i samhället. Inom verksamhetsområdet finansieras också Centrum för kunskap om ekologisk hållbarhet.

Tabell 8.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
617	1 500	955	1 763	1 420	1 196

8.2 Resultatbedömning

Lokala investeringsprogram

Sveriges kommuner visar ett fortsatt stort intresse för de lokala investeringsprogrammen. Drygt två tredjedelar av kommunerna har i juni 1999 lämnat in intresseanmälan för perioden 2000–2002.

Regeringen har under 1999 beviljat 47 kommuner statsbidrag om totalt 1,4 miljarder kronor till deras lokala investeringsprogram för perioden 1999–2001. Sammantaget under 1998 och 1999 har 81 kommuner beviljats 3,7 miljarder kronor i statsbidrag till lokala investeringsprogram. För bidragsgivning under åren 2000–2002 återstår nu 2,6 miljarder kronor.

Under våren 1999 har de kommuner som beviljats bidrag för perioden 1998–2000 lämnat en första verksamhetsrapport till regeringen om hur arbetet med de lokala investeringsprogrammen fortskrider. De vanligaste avvikelserna som rapporterats av kommunerna är förseningar av genomförandet av åtgärderna. Regeringen har granskat rapporterna och tagit ställning till de förändringar som kommunerna vill genomföra i sina lokala investeringsprogram.

De lokala investeringsprogrammen som beviljats bidrag hittills omfattar en total investeringsvolym på 17,7 miljarder kronor och bedöms ge 11 500 direkta arbetstillfällen under investeringsperioden 1998–2001.

De lokala investeringsprogrammen kommer att ge märkbara effekter på miljön, om de resultat uppnås som kommunerna har angivit i sina investeringsprogram. Satsningarna på bl.a. effektivare energianvändning, biogas och fjärrvärme ger mindre koldioxidutsläpp. Olika typer av naturvårdande åtgärder leder till minskade utsläpp av näringsämnen i vattendrag och till ökat skydd för den biologiska mångfalden. De hittills beviljade stöden kan enligt uppgifter från de sökande kommunerna, beräknas medföra energieffektiviseringar på cirka 1,64 TWh per år och total minskning av koldioxidutsläpp till luften på ungefär 1,2 miljoner ton per år.

Riksrevisionsverket har under år 1999 granskat ett urval av de lokala investeringsprogram som beviljades statsbidrag för perioden 1998–2000. Granskningsuppdraget redovisades den 6 september 1999. Regeringens analys av rapporten och förslag till ändringar av regelsystemet

för de lokala investeringsprogrammen kommer att föreläggas riksdagen under år 2000.

Centrum för kunskap om ekologisk hållbarhet

Centrum för kunskap om ekologisk hållbarhet inrättades den 1 februari 1999. Myndigheten är lokaliserad till Umeå och utgör en nationell samlingspunkt för kunskaper, forskningsrön, idéer och erfarenheter kring frågor om ekologisk hållbarhet. Centrumets viktigaste uppgift är att aktivt stödja kommunerna i arbetet med att ta fram och genomföra lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet samt att sprida erfarenheter från dessa program.

8.3 Anslag

E1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet

Tabell 8.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1998	Utfall	617 133	Anslags-sparande	182 867
1999	Anslag	1 495 000	Utgifts-prognos	950 000
2000	Förslag	1 758 000		
2001	Beräknat	1 414 500		
2002	Beräknat	1 190 500		

Stödet till lokala investeringsprogram beslutades av riksdagen i enlighet med budgetpropositionen för år 1998. Regeringen har sedan dess beslutat om bidrag omfattande 2 320 miljoner kronor för perioden 1998-2000 och 1 433 miljoner kronor för perioden 1999-2001.

Under våren 1999 har regeringen beviljat 1 433 miljoner kronor i statsbidrag till 47 kommuners lokala investeringsprogram för perioden 1999-2001.

Enligt kommunernas lokala investeringsprogram väntas de åtgärder som beviljats stöd under år 1999 ge ca 3 500 direkta arbetstillfällen och 600 bestående arbetstillfällen.

De miljöeffekter som är att vänta av de lokala investeringsprogrammen inbegriper bland annat minskad energianvändning, minskade utsläpp av koldioxid, kväve och svavel till luft samt minskade utsläpp av fosfor och kväve till vatten. Dessutom görs insatser för en ökad biologisk mång-

fald, efterbehandling av mark och vatten, samt åtgärder för en minskad resursförbrukning.

Regeringens överväganden

Allt eftersom fler kommuner beviljas bidrag ökar behovet och angelägenheten av att informera om de lokala investeringsprogrammen. Nyvunna erfarenheter och kunskaper som förmedlas till andra aktörer ger möjlighet till spridning och inspiration för andra kommuners miljöarbete. Därför utgör informationsarbetet en viktig del av de lokala investeringsprogrammen. Länsstyrelserna och sektormyndigheterna har engagerats i arbetet med de lokala investeringsprogrammen. Länsstyrelserna har kostnader för administration, samråd och utvärdering i samband med de lokala investeringsprogrammen. Kommunerna har dessutom möjlighet att begära stöd från ett antal sektormyndigheter i arbetet med de lokala investeringsprogrammen. Under år 2000 får högst 20 miljoner kronor av anslaget E1 användas för administration, uppföljning, informations- och kunskapsspridande insatser enligt ovan. Av denna summa bör 3,5 miljoner kronor kunna avsättas som stöd för kommunernas arbete att utforma sina lokala investeringsprogram.

Ändrade regler för stöd till lokala investeringsprogram

Regeringen föreslår mot bakgrund av vunna erfarenheter och synpunkter från kommuner och andra aktörer vissa förändringar i stödet till lokala investeringsprogram. Det gäller dels smärre ändringar av inriktningen av bidragsgivningen, dels ändringar i ansöknings- och beslutsprocess.

Samverkan mellan de regionala tillväxtavtalen, som är ett viktigt led i regeringens satsning på utveckling och tillväxt, och de lokala investeringsprogrammen kan förstärka båda programmens effekter och bör därför eftersträvas. Där- emot bör bidrag inte ges till sådana energuinvesteringar för vilka kommunen kan söka medel ur något av de statliga energistöden.

Merparten av de återstående 2,8 miljarder kronor som finns avsatta till lokala investeringsprogram i budgeten för år 2000 samt åren 2001 och 2002 bör fördelas ut under år 2000. En stor del av medlen torde bindas av beslut om bidrag till lokala investeringsprogram för perioden 2000-2002. Därefter kan det vara lämpligt att gå över till ett system med successivt beviljande av bidrag. En mindre del av anslaget bör också kun-

na användas för bidrag till enskilda åtgärder av hög kvalitet med avseende på miljöeffekter och sysselsättning.

Stöd till bomässan Bo01

Den europeiska bomässan Bo01 Framtidsstaden, som genomförs i Malmö år 2001, ger ett unikt tillfälle att demonstrera idéer och tekniska lösningar för en ekologiskt hållbar utveckling i full skala i den permanenta bebyggelsen. Det är viktigt att detta kan ske även i de fall där åtgärderna inte är kortsiktigt företagsekonomiskt lönsamma för de deltagande byggherrarna. Regeringen föreslår att upp till 250 miljoner kronor av anslaget till lokala investeringsprogram, får användas för bidrag till merkostnader för ekologiskt hållbara lösningar vid uppförande av permanent bebyggelse och infrastruktur inom Bo01-området i Malmö.

Avsikten med stödet är att bidra till t.ex. utvecklingskostnader som inte kan inrymmas i ett ordinärt byggprojekt. Bidrag ska därför kunna utgå till merkostnad för miljöinriktade åtgärder som ännu inte är vanligt förekommande och som har miljöeffekter utöver de som är vanliga i bygg- och förvaltningssektorn.

Såvitt regeringen nu kan bedöma torde dessa bidrag kunna hanteras inom ramen för förordningen (1998:23) om statliga bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten i samhället. Det kan dock inte uteslutas att det i något fall – för enskild åtgärd – kan bli fråga om undantag från föreskrift i förordningen. I den mån ett sådant undantag skulle strida mot riksdagens beslut om statsbidrag för stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet (prop. 1997/98:1, utg. omr. 18 avsnitt 8, bet. 1997/98:BoU1, rskr. 1997/98:81) begärs riksdagens medgivande att besluta sådant undantag. En redovisning av eventuellt utnyttjande av detta medgivande kommer tidigast att ske i samband med vårpropositionen år 2000.

Regeringen har tidigare aviserat att år 2001 blir ett Arkitekturår och den nya bebyggelsens arkitektoniska kvalitet kommer att bli av grundläggande betydelse för Bo01. Bidrag enligt ovan kan ges till åtgärder som främjar arkitektoniska kva-

liteter i samband med de miljöinriktade åtgärderna.

Den som söker bidrag måste tillämpa en helhetssyn på miljöfrågorna. Bidragsmottagaren måste kunna visa att åtgärden är motiverad ur ett livscykelperspektiv där hänsyn tas till såväl yttre miljö som inomhusmiljö och hälsoaspekter. Krav kommer att ställas på uppföljning och dokumentation av genomförda åtgärder, så att de åtgärder som fått bidrag kan bidra till erfarenhetsuppbyggnad och ge spridningseffekter.

Regeringen föreslår också att 25 miljoner kronor ur anslaget år 2000 används för att delfinansiera investeringarna i ett planerat Science Center i Göteborg.

Regeringens förslag:

Systemet med en årlig sista ansökningsdag för ansökan om stöd till lokala investeringsprogram slopas och istället prövas ansökningarna alltefter som de inkommer. Möjlighet ges för bidrag till enskilda åtgärder av hög kvalitet utan krav på fullständigt lokalt investeringsprogram. Bidrag bör inte kunna utgå till åtgärder som omfattas av statligt energistöd.

Delar av anslaget till stöd till lokala investeringsprogram (högst 250 miljoner kronor) får användas till ett särskilt stöd till bomässan Bo01 enligt vad som ovan angivits. Regeringen medges möjlighet att besluta om undantag på angivet sätt.

Det planerade Science Center beviljas 25 miljoner kronor år 2000, finansierat ur anslaget E1.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramslaget E1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 2 600 000 kronor under åren 2001–2002.

Tabell 8.3 Bemyndiganden

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelse vid årets början		1 703 000	2 276 000		
Nya förpliktelser	2 320 000	1 503 000	2 600 000		
Infriade förpliktelser*	-617 000	-930 000	-1 000 000	-2 144 000	-1 366 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	1 703 000	2 276 000	3 876 000		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	1 000 000	2 500 000	2 600 000		

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

E2 Centrum för kunskap om ekologisk hållbarhet

Tabell 8.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Anslag	Utgifts- prognos
1999	5 000	5 000
2000	Förslag	5 089
2001	Beräknat	5 172 ¹
2002	Beräknat	5 000 ²

¹ Motsvarar 5 089 tkr i 2000 års prisnivå.² Motsvarar 4 837 kr i 2000 års prisnivå.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Centrum för kunskap om ekologisk hållbarhet inrättades den 1 februari 1999 inom ramen för de medel som beräknats för stöd till ekologisk omställning och utveckling. Myndigheten är lokaliserad till Umeå och utgör en nationell samlingspunkt för kunskaper, forskningsrön, idéer och erfarenheter kring frågor om ekologisk hållbarhet. Centrumet skall stimulera kontakterna mellan kommuner, organisationer, företag, investerare, forskare, högskolor och universitet, myndigheter och andra aktörer som söker eller kan bidra med kunskaper och erfarenheter inom området.

Centrumets viktigaste uppgift är att aktivt stödja kommunerna i arbetet med att ta fram och genomföra lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet samt att sprida erfarenheter från dessa program.

Slutsatser

Ett särskilt ramanslag för centrumet för åren 1999-2001 har inrättats i 1999 års budgetproposition. Regeringen föreslår att finansieringen under år 2002, uppgående till 5 miljoner kronor, bör ske genom att anslaget E1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet minskas med motsvarande belopp.